

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

28.12.2020

Балык Бистәсе штп.

КАРАР

№ 291пи

"2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү" муниципаль программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2014 елның 22 февралендәге 110 номерлы карары (2020 елның 24 июлендәге үзгәрешләр белән) белән расланган «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәнен үстерү» дәүләт программасын тормышка ашыру максатларында **КАРАР БИРӘМ:**

1. "2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү" муниципаль программасын (алга таба-Программа) расларга.

2. Балык Бистәсе муниципаль районының Финанс-бюджет палатасына (И.М. Ногманова) ел саен чираттагы финанс елына Балык Бистәсе муниципаль районының бюджетын формалаштырганда, Программаны тормышка ашыру өчен, мөмкинлекләренә исәпкә алып һәм бу максатларга Татарстан Республикасы һәм Балык Бистәсе муниципаль районы бюджетыннан жибәрелә торган средстволар цикләрендәге акчаны күздә тотарга тәкъдим итәргә.

3. «Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» муниципаль казна учреждениесенә (И.М. Садыков) Программа чараларының үтәлешен тәэмин итүне һәм аны тормышка ашыру буенча кызыксынган оешмалар һәм учреждениеләр эшчәнлеген координацияләүне тәкъдим итәргә.

4. Әлеге карарны <http://pravo.tatarstan.ru> веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге "Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми порталы"нда һәм Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының <http://ribnaya-sloboda.tatarstan.ru> веб-адресы буенча Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында игълан итәргә.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны "Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге" башлыгы И. М. Садыковка йөкләргә.

Житәкче

Р.Л. Исланов

Татарстан Республикасы Балык
Бистәсе муниципаль районы
Башкарма комитетының 2020 елның
28 декабрдәге 291пи номерлы
караына кушымта

**"2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык
Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү"
муниципаль программасы**

Балык Бистәсе штп.

**1."2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе
муниципаль районы мәгарифен үстерү"**

муниципаль программасы паспорты

Программаның исеме	“2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү” муниципаль программасы (алга таба-Программа)
Программаны төп эшләүчеләр	“Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге” МКУ
Программаның максатлары	<p>Балык Бистәсе муниципаль районында халыкның үзгәрәп торучы ихтияжлары һәм Балык Бистәсе муниципаль районы һәм Татарстан Республикасы икътисады үсешенә перспектив бурычлары нигезендә югары сыйфатлы белем бирүне тәмин итү;</p> <p>-Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләре, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләр нигезендә гармонияле үсеш алган һәм социаль җаваплы шәхес тәрбияләү;</p> <p>- белем бирү хезмәтләренә һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү, укучыларның сәламәтлеген ныгыту, белем бирү процессының куркынычсыз шартларын булдыру</p>
Программаның бурычлары	<p>-гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләре нигезендә һәркем өчен мөмкин булган сыйфатлы гомуми белем алу гарантияләрен тәмин итү;</p> <p>- яңа белем бирү технологияләрен һәм уку процессын оештыру принциптарын, шул исәптән заманча мәгълүмати һәм коммуникацион технологияләр кулланып, гамәлгә кертү;</p> <p>- мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында балаларны колачлау, мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында чиратларны бетерү;</p> <p>-белем бирү сыйфатын баянлау системасын кертү;</p> <p>-мөмкинлекләре чикләнган балалар, инвалид балалар өчен гомуми белем алу өчен шартлар тәмин итү;</p> <p>- укучыларны тулы кыйммәтле тукландыру өчен шартлар тәмин итү;</p> <p>-укучыларда сәламәт яшәү рәвеше күнекмәләрен формалаштыру</p> <p>-сәләтле балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм күрсәтүнең муниципаль системасын камилләштерү;</p> <p>-мәктәпләрдә иң яхшы педагогларны саклап калу өчен мораль һәм матди стимуллар системасын формалаштыру, яшь белгечләргә җәлеп итү;</p> <p>- мәгариф хезмәткәрләренә өзлексез һөнәри үсеш өчен шартлар тудыру;</p> <p>-белем бирү оешмаларында янғын һәм террорчылыкка каршы куркынычсызлыкны тәмин итү;</p> <p>-кадрлар ресурслары белән идарә итү буенча нәтижәсез чыгымнарны һәм гомуми белем бирү оешмалары сыйныфларының уртача тулылануын киметү, белем бирү оешмалары челтәрен оптимальләштерү;</p> <p>- укучыларның булачак һөнәр сайлауларын, хезмәт базарын исәпкә алып укучыларның уку планын сайлауны тәмин итә торган профильле һәм профиль алды укытуны гамәлгә кертүне дәвам итү;</p> <p>- гомуми белем бирү нәтижеләренә һәм белем бирү эшчәнлегенә гамәлгә ашыру шартларына төп таләпләргә үз эченә алган икенче</p>

	<p>буын гомуми белем бирү федераль дэүлэт белем бирү стандартларын гамэлгэ ашыру.;</p> <p>-белем бирү оешмаларына сәламәтлек саклау технологияләрен куллануның алдынгы тәҗрибәсен кертү;</p> <p>-тәрбия эшенең муниципаль системасын үстерү, үткәрелә торган профилактик эшнең сыйфатын күтәрү.</p>
<p>Программаны тормышка ашыру сроклары</p>	<p>2021 - 2025 еллар</p>
<p>Ярдәмче программалар исемлеге</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2021 - 2025 елларга мәктәпкәчә белем бирүне үстерү. 2. 2021-2025 елларга гомуми белем бирүне үстерү. 3. 2021-2025 елларга өстәмә белем бирүне үстерү. 4. 2021-2025 елларга «Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары» ярдәмче программасы.
<p>Программаны еллар һәм чыганаclar буенча бүлөп финанслау күләме</p>	<p>2021-2025 елларга Программаны финанслау күләме Балык Бистәсе муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 253744,70 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча-253744,70 мең сум:</p> <p>2021 ел-46 848,15 мең сум, 2022 ел-48722,08 мең сум, 2023 ел-50670,96 мең сум, 2024 ел-52697,80 мең сум, 2025 ел-54805,71 мең сум.</p> <p>2021-2025 елларга Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән Программаны финанслау күләме 1926405,50 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел-355666,69 мең сум 2022 ел-369893,35 мең сум 2023 ел-384689,09 мең сум 2024 ел-400076,65 мең сум 2025 ел-416079,72 мең сум</p> <p>Программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Балык Бистәсе муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштерелә.</p>
<p>Программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижәләре (нәтижәләрне бәяләү индикаторлары)</p>	<p>Программа чараларын тулы күләмдә гамэлгә ашыру 2025 елга түбәндәгеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <p>- бердәм дэүлэт имтиханын тапшырмаган чыгарылыш сыйныф укучыларының өлешен муниципаль гомуми белем бирү оешмаларын тәмамлаучыларның гомуми санына карата 0 процент күләмендә саклап калырга;</p> <p>-агымдагы елда мәктәпкәчә белем алучы 3 яшьтән 7 яшькә кадәрге балалар санын агымдагы елда мәктәпкәчә белем алучы 3 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге балалар санына һәм агымдагы елда мәктәпкәчә белем алуга чиратта торучы 3 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге балалар санына 100 процентка кадәр арттырырга;</p> <p>- квалификация күтәрү һәм (яки) һөнәри эзерлек узган мәгариф хезмәткәрләренең (укытучылар, тәрбиячеләр, мәктәпкәчә белем</p>

бирү учреждениеләре хезмәткәрләренә) гомуми санын ел саен 33,9 процент дәрәжәсендә саклап калырга;

- балаларга өстәмә белем бирү программалары белән колачланган балаларның 5-18 яшьләрдәге балалар һәм яшьләренә гомуми санына карата 84 процентка кадәр булган өлешен саклап калырга;
- муниципаль гомуми белем бирү оешмаларының хәзерге заман таләпләренә туры килә торган өлешен гомуми белем бирү оешмаларының гомуми санына карата 85 процентка кадәр арттырырга;
- бер сменада шөгыйльләнгән дәүләт (муниципаль) гомуми белем бирү оешмаларында укучыларның өлешен дәүләт (муниципаль) гомуми белем бирү оешмаларында укучыларның гомуми санына карата 98 процентка кадәр арттырырга;
- физкультура залы булган гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль белем бирү оешмаларының өлешен гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль белем бирү оешмаларының гомуми санында 96 процентка кадәр арттырырга;
- биналары авария хәлендә булган яки капитал ремонт таләп иткән гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль белем бирү оешмаларының өлешен гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль белем бирү оешмаларының гомуми санында 16 процентка кадәр киметергә;
- гомуми белем бирү оешмалары педагогик хезмәткәрләренә уртача айлык эш хакын Татарстан Республикасындагы уртача айлык эш хакына карата 100 процент дәрәжәсендә саклап калырга;
- мәктәпкәчә белем бирү оешмалары педагогик хезмәткәрләренә уртача айлык эш хакын Татарстан Республикасындагы уртача айлык хезмәт хакына карата 100 процент дәрәжәсендә саклап калырга;
- мәгариф өлкәсендә югары квалификацияле хезмәткәрләренә чагыштырма санынын райондагы мәгариф өлкәсендә квалификацияле хезмәткәрләренә гомуми санына карата 70 процентка кадәр арттырырга;
- гомуми белем турында аттестат алмаган муниципаль гомуми белем бирү оешмаларын тәмамлаучылар өлешен 0% ка кадәр киметергә;

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә урнаштыру буенча чиратта теркәлгән 3 яшьтән 7 яшькә кадәрге балаларга мәктәпкәчә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында мәктәпкәчә белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган мәктәпкәчә белем алу мөмкинлегенә бирергә;

мәктәп яшендәге балаларга гомуми белем бирүнең һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез дәүләт гарантияләрен үтәү тәэмин итәргә;

инвалид балаларга дистанцион, махсус (коррекцияле) яки инклюзив белем бирү рәвешендә гомуми белем бирү программаларын үзләштерү мөмкинлегенә бирергә;

укучыларны, яшәү урынына карамастан, заманча уку шартлары белән тәэмин итәргә;

югары сыйныф укучыларына профильле белем бирү программалары буенча белем алу мөмкинлеге алырга;
аеруча уңышлы һәм уртача мәктәпләр арасында белем бирү сыйфатында аерманы киметергә;
педагогларга өзлексез һөнәри үсеш мөмкинлеге бирергә;
гомуми белем бирү оешмаларында яшь педагоглар өлешен артырырга;
укучыларның милли мониторинг нәтижеләре (укучыларның башлангыч, төп, урта гомуми белем программаларын үзләштерүгә эзерлеге) яхшыртуга;
белем бирү киңлегенә бердәмлеге тәэмин итәргә;
өстәмә белем бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең сыйфатын арттырырга, аерым алганда: өстәмә белем бирү оешмалары эшчәнлеген стимуллаштыру системасын булдырырга;
өстәмә белем бирү оешмаларының заманча имиджын булдырырга;
баланың социаль актив шәхесен формалаштыруга юнәлдерелгән заманча белем бирү программаларын гамәлгә кертү тәэмин итәргә;
өстәмә белем бирү хезмәтләре белән колачланган укучылар өлеше арттырырга;
мәгариф оешмаларында белем бирү процессын оештырганда заманча мәгълүмат- компьютер технологияләрен файдалануны киңәйтәргә;
сәламәтлек буенча мөмкинлекләре чикләнгән балаларны укуга мөмкинлеген киңәйтәргә;
дәрестән һәм мәктәптән тыш эшчәнлекнең төрле формаларында шөгылләнүче балалар һәм яшүсмерләр санын арттырырга.
белем бирү сыйфатын тышкы бәяләү механизмнары гамәлдә булдырырга.

I бүлек. Программаны гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы, шул исәптән төп проблемаларны формулировкалау

Гомуми белем бирү Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районында яшәүчеләр өчен сыйфатлы мәктәпкәчә, гомуми һәм өстәмә белем алу өчен нигез булып тора. Аны алга таба яңарту һәм үстерү тулаем мәгариф тармагының нәтижелелеген тәэмин итәргә, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы гражданның белем алу ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен мөмкинлекләр булдырырга һәм киңәйтәргә тиеш.

Соңгы елларда «Мәгариф» милли проекты һәм мәгарифне модернизацияләүнең комплекслы проекты гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә, Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районында гомуми белем бирүне үстерүгә шактый күләмдә финанс чаралары бүлеп бирелде. Белем бирү процессын оештыруның заманча шартларын булдыру өчен математика, физика, география, биология, технология, башлангыч сыйныф һәм компьютер техникасы кабинетлары өчен уку жиһазлары сатып алынды һәм гомуми белем бирү учреждениеләренә куелды. Котлы Бөкәш урта мәктәбе һәм Шомбыт урта мәктәбе базасында "Үсеш ноктасы" гуманитар һәм цифрлы профиль белем бирү үзәкләре оештырылды.

Мәгарифкә чыгымнарын арттыру белем бирү шартларын сизелерлек үзгәртүгә һәм педагогик кадрларның квалификациясен күтәргә китерде. Район мәктәпләрендә матди база сизелерлек яхшырды: заманча уку кабинетлары сатып алынды, барлык мәктәпләр дә заманча компьютерлар белән тәэмин ителде, Интернет челтәренә тоташтырылды. Мәгариф

учреждениеләрендә имин шартлар булдыру, мәгариф учреждениеләренең матди базасын ныгыту, спорт залларын, санузелларны ремонтлау һәм жиһазлау буенча зур эш башкарылды.

Гомуми белем бирү шартларына заманча таләпләр барлык укучыларга да иминлек һәм сәламәтлек саклауны гарантияли, белем бирү процессын заманча уку жиһазлары һәм квалификацияле педагогик кадрлар белән тәмин итүне, кулланучыларның яшәу урыннарына бәйсез рәвештә, сыйфатлы белем бирү хезмәтләре күрсәтә ала торган белем бирү учреждениеләренең санын арттыруны күздә тотта.

"Безнең яңа мәктәп" милли мәгариф инициативасын һәм дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру белән бәйлә рәвештә, белем бирү процессын оештыруның заманча шартларын тәмин итүгә карата таләпләр көчәя.

"Безнең яңа мәктәп" Милли мәгариф доктринасы нигезендә мәгарифне үстерү буенча федераль максатчан программа төзелде. Мәгарифне үстерү буенча федераль максатчан программа күздә тотта:

- база белеменең инновацион характерын тәмин итү;
- социаль үсеш инструментлары буларак мәгариф системасы институтларын модернизацияләү;
- өзлексез белем бирү, профессиональ кадрларны әзерләү һәм яңадан әзерләүнең заманча системасын булдыру;

- белем бирү сыйфатын бәяләү механизмнарын формалаштыру.

Программаның бурычлары:

- социаль үсеш институты буларак гомуми һәм мәктәпкәчә белем бирүне модернизацияләү;

- һөнәри белем бирүнең эчтәлеген һәм структурасын хезмәт базары таләпләренә туры китерү;

- белем бирү сыйфатын һәм белем бирү хезмәтләренә ихтыяжны бәяләү системасын үстерү.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Татарстан Республикасы дәүләт программаларын эшләү, тормышка ашыру һәм нәтижәләгән бәяләү тәртибен һәм Татарстан Республикасы дәүләт программалары исемлеген раслау турында" 2012 елның, 31 декабрдәге, 1199 нчы номерлы карарын, Россия Федерациясә Хөкүмәтенең 2013 елның 15 маендагы 792 - р күрсәтмәсә белән расланган "2013-2020 елларга мәгарифне үстерү" Россия Федерациясә дәүләт программасын һәм Россия Федерациясә Хөкүмәтенең 2012 елның 20 декабрдәге 2433-р номерлы күрсәтмәсә белән расланган "2013-2020 елларга Фән һәм технологияләрне үстерү" Россия Федерациясә дәүләт программасын тормышка ашыру максатыннан Татарстан Республикасы Министрлар кабинеты 2014 елның 22 февралдәге 110 номерлы карары белән "2014-2025 елларда Татарстан Республикасында мәгариф һәм фәнне үстерү" Дәүләт программасын (2020елның 24 июлендәге үзгәрешләр белән) раслады.

"2020-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифне үстерү» программасы мәгариф өлкәсендә белем бирү субъектларының структурасында, эчтәлегендә һәм технологияләрендә, оештыру-хокукый рәвешләрендә һәм финанс-икътисадый механизмнардагы үзгәрешләренә чагылдыра торган өстенлекле бурычларны хәл итүгә юнәлдерелгән чаралар комплексы булып тора.

Программа чаралары мәгариф системасы субъектларына кагыла һәм Балык Бистәсе муниципаль районының бердәм белем бирү һәм мәгълүмати киндәгән формалаштыра.

Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегә гражданның муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем, шулай ук өстәмә белем алуға хокукларының дәүләт гарантияләрен тәмин итә. Мәгариф өлкәсендәгә проблемаларны программа-максатчан ысул белән хәл итү аеруча максатка ярашлы, чөнки ул тышкы шартларны (сәяси, икътисади, социомәдәни, демографик), белем бирү хезмәтләре базарының, жәмгыятьнең, шәхеснең ихтыяжларын исәпкә алырга, идарәнең максатын һәм оештыру структурасын, муниципаль пространствоның белем бирү һәм социаль

инфраструктурасын оптимальләштерү факторларын һәм укучылар санын, эзерлек профилен, белем бирү процессын, тышкы структуралар белән бәйләнешне һәм башкаларны билгеләргә мөмкинлек бирә. Бу нәтиҗәле муниципаль белем бирү системасын формалаштырырга мөмкинлек бирәчәк.

Федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру белән бер үк вакытта сәләтле балаларны эзләү һәм аларга ярдәм итү, шулай ук шәхес формалашуның бөтен чорында аларны әйдәп бару системасы төзелергә тиеш. Формалашкан сәләтле балаларга ярдәм итүнең махсус системасын, шулай ук һәр баланың сәләтен күрсәтү һәм үстерү, сәләтле балаларның казанышларын стимуллаштыру һәм ачыклау өчен гомуми мохитне дә үстерү актуаль булып тора.

Төп гомуми белем бирү программаларынан читтә балалар һәм үсмерләрнең белем алуга булган ихтыяжларын тормышка ашыруны, балаларның ижади потенциалын үстерүне тәмин итүче өзлексез белем бирү системасында мөһим звено булып өстәмә белем бирү учреждениеләре тора. Программа чараларын гамәлгә ашыру балаларга өстәмә белем бирүне 80,0 процентка кадәр арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

"Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон (20.07.2020 ред.) нигезендә төп гомуми белем бирү программалары буенча һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез башлангыч гомуми, төп гомуми, урта гомуми белем бирүне оештыру, белем бирү процессын финанс белән тәмин итү вәкаләтләрнен тыш, муниципаль берәмлекләрнең жирле эһамияттәге мәсьәләләренә керә. Заманча таләпләргә туры килә торган сыйфатлы белем бирү хезмәтләре алуда шәхес һәм гаилә ихтыяжларын канәгатьләндерү дәрәжәсе муниципаль мәгариф челтәре үсешен дәрәс планлаштыруга бәйле.

Хәзерге вакытта Балык Бистәсе муниципаль районында 20 гомуми белем бирү оешмасы эшли, аларда 2115 бала укый.

Алардан:

төп - 8;

- урта – 12, шул исәптән 1 гимназия

Сыйныфларның уртача тулыланышы:

шәһәр буенча-19,1 кеше;

авыл буенча-5,8 кеше.

Нисбәт: укытучы-укучы:

шәһәр буенча-9,95 кеше;

авыл буенча-4,1 кеше.

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының 11 мәктәбенә 21 маршрут буенча 456 укучыны 15 мәктәп автобусы йөртә. Бу чара заманча матди - техник база булган гомуми белем бирү учреждениеләрендә сыйфатлырак белем алырга мөмкинлек бирә.

Бүгенге көндә икенче буын дәүләт белем бирү стандартлары уңышлы тормышка ашырыла. Икенче буын гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартларын тормышка ашырганда, гомуми белем бирүнең яңа эчтәлегенә һәм технологияләренә, профильле эзерлек һәм профильле белем бирүгә, процессларның һәм педагогик процессның сыйфатын бәяләүнең яңа формаларына, белем бирү учреждениеләренең матди-техник базасының заманча таләпләргә туры килүе мәсьәләсе кискен тора.

Соңгы биш елда мәктәпләрнең санитар - техник торышын яхшырту өчен район учреждениеләрендә комплекслы капитал һәм агымдагы ремонт эшләре башкарылды. Белем бирү эшчәнлегенә имин шартларын, шул исәптән янгын һәм терроризмга каршы иминлекне тәмин итү бурычы этаплап һәм комплекслы рәвештә хәл ителә.

Шулай ук мәктәпнең тәрбия потенциалын көчәйтү, һәр укучыга индивидуаль психологик-педагогик ярдәм күрсәтү дә мөһим бурыч булып тора. Хокук бозуларны, башка социаль күренешләргә профилактикалау мәктәп эшчәнлегенә аерылгысыз һәм табигый өлеше буларак каралырга тиеш.

Яңа белем бирү стандартларын нәтижәле гамәлгә ашыру адекват кире элементдән – белем бирү сыйфатын бәяләү системасыннан башка мөмкин түгел. Белем бирү сыйфатын бәяләү системасын үстерү мөһим бурыч булып тора. Мәктәп дәрәжәсеннән икенчесенә күчкәндә сыйфатны бәяләргә, белем бирү учреждениеләренә төрле төркемнәре буенча сыйфатны ирекле бәяләүнең инновацион механизмнарын кертергә кирәк.

Нәкъ менә мәктәп чорында кеше сәламәтлеге формалаша. Укучыларны кайнар аш белән тәэмин итүне оештыру, белем бирү учреждениеләренә сәламәтлек саклау технологияләрен куллану буенча алдынгы тәҗрибәне кертү һәм трансляцияләү, мәктәп медкабинетлары базасында укучыларны медицина белән тәэмин итү өчен шартлар тудыру, укучыларга физик тәрбия бирү һәм массакүләм балалар спорты үстерү проблемалары комплекслы хәл итүне таләп итә.

Сәләтле балаларга ярдәм итү, аларны үстерү район мәгариф системасының һәм муниципаль район хакимиятенә өстенлекле бурычларыннан берсе булып тора. Район педагоглары үз алларына куйган максат-сәләтле балаларның оптималь үсешен тәэмин итүче планлы һәм максатчан гамәлләр системасын эшләү һәм тормышка ашырудан гыйбәрат.

Ел саен гомуми белем бирү учреждениеләренә эш планында аерым юнәлеш – сәләтле балалар белән фәннәр буенча эшләү чагыла. Әлеге эшчәнлекне методик яктан тәэмин итү мәсьәләләре шулай ук район методик берләшмәләре утырышларында да тикшерелә. Сәләтле балалар белән эшләгәндә укытучыларның уку программаларын баета, белем бирүнең эчтәлеген яңарта һәм киңәйтә, дифференциацияләнгән рәвештә эшли, укучыларга индивидуаль якин килү һәм консультация бирә, аларның танып-белү сәләтен стимуллаштыра белүләре күренә.

Гомуми белем бирү учреждениеләренә сәләтле балаларның сәләтен үстерү буенча идарә итү эшчәнлегенә укучыларның үз-үзләрен үстерүгә һәм камилләштерүгә мотивацияләренә юнәлдерелгән план характерына ия. Районда интеллектуаль сәләткә экспертиза буларак олимпиада, фәнни конференцияләр үткәрелә. Республика олимпиадалары нәтижәләре укучыларда белем культурасын формалаштыру, укуга һәм хезмәткә намуслы караш тәрбияләү буенча укытучыларның максатчан эше турында сөйли. Әмма уку елларында призлы урыннарның тотрыксызлыгы бу юнәлештә системалы һәм максатчан якин килүне таләп итә.

Мәктәп укучыларының район фәнни-гамәли конференцияләрен оештыру, конкурслар үткәрү дә балаларның ижади, интеллектуаль потенциалын үстерүгә ярдәм итә. Иң яхшы эшләр Республика күләмендәге конференцияләрдә һәм конкурсларда катнашу өчен тәкъдим ителә.

Мәктәпләрдә яңа мәгълүмати технологияләр киң кулланыла, бу педагоглар һәм укучыларның проектлар белән эшләү буенча уртақ эшчәнлегенә ярдәм итә (конференцияләрдә катнашу, дәресләргә методик материаллар әзерләү, сыйныфтан тыш чаралар, презентацияләр, газеталар чыгару).

Районда мәктәпкәчә белем бирү буенча төп белем бирү программасын гамәлгә ашыручы 14 муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү оешмасы һәм гомуми белем бирү оешмалары базасында 6 мәктәпкәчә төркем эшли.

Балаларны мәктәпкәчә белем бирү хезмәтләре белән тәэмин итү, өстәмә мәктәпкәчә урыннарга булган ихтыяжлар буенча демографик анализ үткәрелде. Гомуми белем бирү учреждениеләре базасында мәктәпкәчә төркемнәр булдыру өчен файдаланылырга мөмкин булган буш мәйданнар булу-булмауга гомуми белем бирү учреждениеләрен инвентаризацияләү үткәрелде.

Заманча мәктәп инфраструктурасын булдыру, мәгариф эшчәнлегенә практикасына мәгълүмати технологияләр кертү, профильләштерү һәм һөнәри юнәлеш бирү, заманча таләпләр нигезендә гомуми белем бирүнең эчтәлеген һәм структурасын яңарту, мәгариф белән идарә итүдә ижтимагый катнашуны киңәйтү, яңа икътисадый механизмнар кертү, мәктәпнең тәрбия потенциалын арттыру, педагогик кадрларның квалификациясен күтәрү, педагогик һөнәрнең абруен күтәрү, сәләтле балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү буенча

актуаль мәсьәләләрне бары тик комплекслы рәвештә, Программаны тормышка ашыру юлы белән хәл итеп була.

II бүлек. Программаның төп максатлары һәм бурычлары, тормышка ашыру сроклары һәм этаплары, шулай ук максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләр

2.1. Программаның төп максатлары:

Программаның максаты: халыкның үзгәреп торучы ихтыяжлары һәм Татарстан Республикасы икътисадының һәм жәмгыять үсешенә перспектив бурычлары нигезендә Балык Бистәсе муниципаль районында югары сыйфатлы белем бирүне тәмин итү.

Куелган максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- мәктәпкәчә, гомуми һәм өстәмә белем бирү системаларында белем бирү программаларын модернизацияләү, белем бирүнең заманча сыйфатына һәм социализация нәтижеләренә ирешүгә юнәлдерелгән;
- ачыклык, объективлык, ижтимагый-һөнәри катнашу принциплары нигезендә белем бирү сыйфатын баялауның заманча системасын булдыру;
- гомуми белем бирүнең федераль дәрәжә белем бирү стандартлары таләпләренә туры китереп, һәркем өчен мөмкин булган сыйфатлы гомуми белем алу гарантияләрен тәмин итү;
- яңа белем бирү технологияләрен һәм уку процессын оештыру принципларын, шул исәптән заманча мәгълүмати һәм коммуникацион технологияләр кулланып, гамәлгә кертү ;
- мөмкинлекләре чикләнгән балалар, инвалид балалар өчен гомуми белем алу өчен шартлар тәмин итү;
- укучыларны тукландыру өчен шартлар тудыру;
- укучыларда сәламәт яшәү рәвеше күнекмәләрен формалаштыру;
- сәләтле балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү буенча муниципаль системаны камилләштерү;
- мәктәпләрдә иң яхшы педагогларны саклап калу өчен мораль һәм матди стимуллар системасын формалаштыру, яшь белгечләрне жәлеп итү;
- мәгариф хезмәткәрләренә өзлексез һөнәри үсеш өчен шартлар тудыру;
- белем бирү учреждениеләрендә янғын һәм террорчылыкка каршы куркынычсызлыкны тәмин итү;
- кадрлар ресурслары белән идарә итү буенча нәтижәсез чыгымнарны һәм гомуми белем бирү учреждениеләре сыйныфларының уртача тулыланышын киметү, гомуми белем бирү учреждениеләре чөптәрен оптимальләштерү;
- укучыларның булачак һөнәр сайлауларын, хезмәт базарын исәпкә алып укучыларның уку планын сайлауны тәмин итә торган профильле һәм профиль алды уку туны гамәлгә кертүне дәвам итү;
- гомуми белем бирү нәтижеләренә һәм белем бирү эшчәнлегенә гамәлгә ашыру шартларына төп таләпләргә үз өченә алган икенче буын гомуми белем бирү федераль дәрәжә белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру;
- белем бирү учреждениеләренә сәламәтлек саклау технологияләрен куллануның алдынгы тәҗрибәсен кертү;
- тәрбия эшенә муниципаль системасын үстерү.

Программда түбәндәге ярдәмче программалар формалаштырылган:

1. 2021 - 2025 елларга мәктәпкәчә белем бирүне үстерү.
2. 2021-2025 елларга гомуми белем бирүне үстерү.
3. 2021-2025 елларга өстәмә белем бирүне үстерү.
4. 2021-2025 елларга «Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары» ярдәмче программасы.

Программа кысаларында түбәндәге чаралар тормышка ашырылачак.:

төп гомуми белем бирү программаларын модернизацияләү;
 талантлы балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү;
 мөмкинлекләре чиклэнгән гражданны һәм инвалидларны укуыту өчен шартлар тудыру.

Программаны тормышка ашыру срогы-2021-2025 еллар.

3. Программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижэләре

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә урнаштыру буенча чиратта теркәлгән 3 яшьтән 7 яшькә кадәрге барлык балаларга мәктәпкәчә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында мәктәпкәчә белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган мәктәпкәчә белем алу мөмкинлегенә биреләчәк;

мәктәп яшендәге балаларга гомуми белем бирүнең һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез дәүләт гарантияләрен үтәү тәмин ителә;

инвалид балаларга дистанцион, махсус (коррекцияле) яки инклюзив белем бирү рәвешендә гомуми белем бирү программаларын үзләштерү мөмкинлегенә бирелә;

укучылар, яшәү урынына карамастан, заманча уку шартлары белән тәмин ителә;

аеруча уңышлы һәм уртача мәктәпләр арасында белем бирү сыйфатында аерманы киметелә;

гомуми белем бирү оешмаларының педагогик барлык чыганақлардан уртача хезмәт хақы төбәк икътисады буенча уртача хезмәт хақының 100 процентыннан да ким булмаячак;

барлык педагогларга да өзлексез һөнәри үсеш мөмкинлегенә биреләчәк;

гомуми белем бирү оешмаларында югары уку йортында уку йомгақлары буенча югары белем бирү нәтижэләре булган яшь педагоглар саны артачак;

укучыларның милли мониторинг нәтижэләре (укучыларның башлангыч, төп, урта гомуми белем программаларын үзләштерүгә эзерлегенә) яхшырачак;

Балык Бистәсе муниципаль районы мәгариф киңлегенә бердәмлегенә тәмин ителәчәк.

Муниципаль дәрәжәдәге учреждениеләрдә балаларга өстәмә белем бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтү сыйфаты артачак:

Баланың социаль актив шәхесен формалаштыруга юнәлдерелгән заманча белем бирү программаларын гамәлгә кертү тәмин ителә;

балаларга өстәмә белем бирү оешмалары алга таба үсеш алачак;

өстәмә белем бирү хезмәтләре белән укучыларны колачлау өлешенә артачак;

мәгариф оешмаларында белем бирү процессын оештырганда заманча мәгълүмати-компьютер технологияләрен куллану киңәйтеләчәк;

мөмкинлекләре чиклэнгән балаларны районның гомуми белем бирү оешмаларында укуыту мөмкинлегенә киңәйтеләчәк;

Дәрестән тыш һәм мәктәптән тыш эшчәнлекнең төрле формаларында шөгыйльләнүче балалар һәм яшүсмерләр саны артачак.

Барлык дәрәжәләрдә дә белем бирү сыйфатын тышкы бәяләү механизмнары гамәлдә булачак.

Барлык белем бирү оешмалары кулланучыларга үз эшчәнлекләре турында рәсми сайтларда мәгълүмат алу мөмкинлегенә тәмин итәчәк.

Программаның нәтижәлегенә бәяләү түбәндәге таблицада күрсәтелгән индикатив күрсәткечләр нигезендә гамәлгә ашырыла:

№ п/п	Күрсәткеч исеме	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1	2	4	5	6	7	8	9
1.	Бердәм дәүләт имтиханын тапшырмаучыларның муниципаль гомуми белем бирү оешмаларын	0	0	0	0	0	0

	барлык тәмамлаучыларга карата өлеше-процент						
2.	Агымдагы елда мәктәпкәчә белем алучы 3 яшьтән 7 яшькә кадәрге балалар санын агымдагы елда мәктәпкәчә белем алучы 3 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге балалар санына һәм агымдагы елда мәктәпкәчә белем алуга чиратта торучы 3 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге балалар санына карата, процентлар	100	100	100	100	100	100
3.	Квалификация күтәрү һәм (яки) һөнәри эзерлек узган мәгариф хезмәткәрләре (укытучылар, тәрбиячеләр, мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре хезмәткәрләре) барлык мәгариф хезмәткәрләре санына карата, процент	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9	33,9
4.	Балаларга өстәмә белем бирү программалары белән колачланган балалар өлеше 5-18 яшьләрдәге балалар һәм яшьләренң гомуми санына карата, процент	75	76	78	79	80	80
5.	Хәзерге заман таләпләренә туры килә торган муниципаль гомуми белем бирү учреждениеләре өлеше, барлык муниципаль гомуми белем бирү учреждениеләре санына карата, процент	80	82	83	84	85	85
6.	Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында икенче сменада шөгьльләнә торган укучыларның муниципаль гомуми белем бирү оешмаларындагы барлык укучыларның гомуми санына карата өлеше-процент	3	3	3	2	2	2
7.	Физкультура залы булган гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль белем бирү учреждениеләренң гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль мәгариф учреждениеләренң гомуми санына карата өлеше-процент	93	93	95	95	95	96
8.	Биналары авария хәлендә булган яки капитал ремонт таләп иткән гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль мәгариф учреждениеләренң гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы муниципаль белем бирү учреждениеләренң гомуми санына	32	28	24	20	18	16

	карата өлеше, процент						
9.	Гомуми белем бирү учреждениеләре педагогик хезмәткәрләренәң уртача айлык эш хакының Татарстан Республикасындагы уртача айлык эш хакына карата чагыштырма күләме-процент	100	100	100	100	100	100
10.	Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары педагогик хезмәткәрләренәң уртача айлык эш хакының Татарстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларындагы уртача айлык эш хакына карата чагыштырма күләме-процент	100	100	100	100	100	100
11.	Мәгариф өлкәсендә югары квалификацияле хезмәткәрләренәң чагыштырмача күләме регионның мәгариф өлкәсендәге квалификацияле хезмәткәрләренәң гомуми санына карата, процент	62	63	65	67	69	70
12.	Урта гомуми белем турында аттестат алмаган муниципаль гомуми белем бирү оешмаларын тәмамлаучылар өлеше-процент	0	0	0	0	0	0

Факттагы күрсәткечнең пландагы күрсәткечкә житүе программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген раслаячак

III бүлек. 2021-2025 ЕЛЛАРГА БАЛЫК БИСТӘСЕ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ МӘГАРИФЕН ҮСТЕРҮ " МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫН ТОРМЫШКА АШЫРУНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Ярдәмче программа исеме	Финанслау чыганагы	Финанслау күләмнәре, мең сум				
		2021 г.	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.
1	2	5	6	7	8	9
2021 - 2025 елларга мәктәпкәчә белем бирү үсеше	Татарстан Республикасы бюджеты	63813,31	66365,84	69020,47	71781,29	74652,55
2021 - 2025 елларга гомуми белем бирү үсеше	Татарстан Республикасы бюджеты	291803,20	270716,78	315614,34	328238,92	341368,47
	МР	22968,32	23887,05	24842,53	25836,23	26869,68

	бюджеты					
2021 - 2025 елларга өстәмә белем бирү үсеше	Татарстан Республика- сы бюджеты	50,18	52,19	54,27	56,45	58,70
	МР бюджеты	22529,92	23431,11	24368,36	25343,09	26356,82
2021-2025 елларга “Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары” ярдәмче программасы	МР бюджеты	1349,92	1403,92	1460,0	1518,48	1579,22
Программа буенча барлыгы, шул исәптән:		402514,85	418615,44	435360,04	452774,46	470885,44
Татарстан Республикасы бюджеты		355666,69	369893,35	384689,08	400076,65	416079,71
МР бюджеты		46848,16	48722,08	50670,96	52697,80	54805,71

2021-2025 елларга Татарстан
Республикасы Балык Бистәсе
муниципаль районы мәгарифен үстерү "
муниципаль программасына 1 кушымта

**“2021 - 2025 ЕЛЛАРГА МӘКТӘПКӘЧӘ БЕЛЕМ БИРҮ ҮСЕШЕ”
ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАСЫ**

Ярдәмче программаның исеме	2021 - 2025 елларга мәктәпкәчә белем бирү үсеше (алга таба – Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның төп эшләүчеләр	“Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге” МКУ (алга таба - Мәгариф бүлеге)
Ярдәмче программаның максаты	. Балык Бистәсе муниципаль районында халыкның үзгәрәп торучы ихтыяжлары һәм Балык Бистәсе муниципаль районы һәм Татарстан Республикасы икътисады үсешенә перспектив бурычлары нигезендә югары сыйфатлы мәктәпкәчә белем бирүне тәмин итү.
Ярдәмче программаның бурычлары	Мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын күтәрү; балаларга мәктәпкәчә белем бирү системаларында уку-укуыту нәтижеләренә заманча сыйфатына һәм социальләштерү нәтижеләренә ирешүгә юнәлдерелгән уку-укуыту программаларын модернизацияләү; мәктәпкәчә учреждениеләрдә иң яхшы тәрбиячеләрне саклап калу өчен мораль һәм матди стимуллар системасын формалаштыру, яшь белгечләрне жәлеп итү; мәктәпкәчә яшьтәге һәр баланың оптималь үсеш дәрәжәсенә ирешү өчен мәктәпкәчә оешмаларның тәрбия-белем бирү процессына инновацион белем бирү технологияләрен кертү; мәктәптә белем алу өчен тигез старт шартлары булдыру.
Ярдәмче программаның тормышка ашыру сроклары	2021 – 2025 еллар
Ярдәмче программаның еллар һәм чыганақларга бүлеп финанслау күләмнәре	2021-2025 елларга Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләт программасын финанслау күләмнәре 345633,45 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 63813,31 мең сум 2022 ел - 66365,84 мең сум 2023 ел - 69020,47 мең сум 2024 ел - 71781,29 мең сум 2025 ел - 74652,54 мең сум Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фараз характерында һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) Балык Бистәсе муниципаль районы Советы карары нигезендә аныкланачак.

<p>Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын ашыруның соңгы көтелгән нәтижеләре (нәтижеләрне бәяләү индикаторлары)</p>	<p>2025 елга ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк: мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының педагогик белеме булган педагогик хезмәткәрләре санының чагыштырма санын мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының педагогик хезмәткәрләренең гомуми санында 100 процентка кадәр арттыру; мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында мәктәпкәчә белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган программалар буенча белем алучы тәрбияләнүчеләрнең чагыштырма санын мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында тәрбияләнүчеләрнең гомуми санында 100 процентка кадәр арттыру; мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының квалификациясен күтәрү һәм (яисә) һөнәри яңадан эзерлек узган педагогик хезмәткәрләренең чагыштырма санын, мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының педагогик хезмәткәрләренең гомуми санында 99 процент дәрәжәсендә саклап калу.</p>
--	---

I. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә гомуми характеристика, төп проблемаларны һәм аларны хәл итү юлларын тасвирлау

Татарстан Республикасы белем бирү сәясәтенең мәктәпкәчә белем бирү өлкәсендә мөһим өстенлекле юнәлеш булып белем бирүнең һәркем алырлык булуын һәм сыйфатын тәэмин итү буенча комплекслы чаралар күрү тора. Бүгенге көндә районда 14 мәктәпкәчә белем бирү оешмасы һәм гомуми белем бирү оешмалары базасында 6 мәктәпкәчә төркем эшли, аларда 650гә якын бала йөри.

Районда мәктәпкәчә белем бирү педагоглары саны 115 кеше тәшкил итә, шул исәптән 92 тәрбияче, 5 физик культура буенча тәрбияче, 2 педагог-психолог, 5 укытучы - логопед.

Районның мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре педагоглары составының 98 проценттан артыгы тиешле квалификация характеристикаларына ия.

Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары житәкчеләренең 27 проценты "Дәүләт һәм муниципаль идарә", "Менеджмент", "Персонал белән идарә итү" яки дәүләт һәм муниципаль идарә яки икътисад менеджменты өлкәсендә өстәмә һөнәри белем бирү юнәлешләре буенча укулар узды.

Хәзерге вакытта мәктәпкәчә белем бирү өлкәсендә түбәндәге проблемалар хәл итүне таләп итә:

- педагогик кадрлар составын һәм компетенцияләрен яңарту темпларының түбән булуы;
- педагогларны үз һөнәри мөмкинлекләрен аңлап, аларны белем бирү процессының барлык катнашучылары белән эштә куллана белмәүләре;
- фәнни әдәбият һәм яңа техник чаралар белән үзлекләреннән белем ала һәм эшли белмәү;
- мәктәпкәчә учреждениеләргә үстерүгә һәм матди-техник базаны ныгытуга акчалар житәрлек дәрәжәдә финансланмавы билгеләнә;
- балалар бакчаларын житәрлек дәрәжәдә жиһазландырмау;
- матди-техник базаның искерүе;
- кайбер мәктәпкәчә учреждениеләрдә укыту-методика базасының лаеклы дәрәжәсен тәэмин итә алмау;
- һәр педагогга һәм административ-хужалык персоналына компьютерлар булмау;
- кайбер балалар бакчаларында Интернетка тоташу булмау;
- педагогларның мотивациясе һәм психологик эзерлеге түбән дәрәжәдә мәктәпкәчә учреждениеләргә белем бирү мохитенә ИКТ кертү житәрлек булмау.

Белем бирү системасы, мәктәпкәчә белем бирүдән башлап белем бирүнең эчтәлегә, ысуллары һәм технологияләре өлешендә инновация эшчәнлегә өчен кирәкле күнекмәләргә һәм компетенцияләргә формалаштыру һәм үстерүгә юнәлдереләчәк. Балаларның ижатка сәләтләрен иртә ачуны тәэмин итү, мәгълүматны тәнкыйди кабул итү күнекмәләрен үстерү, стандарт булмаган карарларга, креативлыкка, уйлап табучанлыкка, командада эшләргә һәм аларны мәктәпкәчә белем алуга эзерләүгә дәүләт ярдәме, шулай ук өстәмә белем бирү хезмәтләре киңәйтеләчәк. Заманча квалификациясе булган мәктәпкәчә мәгариф оешмалары педагоглары саны, шул исәптән кадрларны аттестацияләү, квалификация тәләпләрен яңарту һәм заманча һөнәри стандартлар формалаштыру, белем бирү программаларын яңарту, квалификация күтәрү һәм һөнәри озату программаларын яңарту, педагогик эшнең сыйфатын һәм нәтижеләрен бәяләүнең заманча системасын булдыруга таянып, хезмәткә түләү системасын камилләштерү белән артчак.

Мәктәпкәчә стадиядә шәхес формалаштыруда гаилә мөһим роль уйный. Гаилә потенциалын ачуда нәтижәле ярдәм күрсәтү мөмкинлекләрен тәэмин итү максатларында ата-аналарның квалификацияле ирекле педагогик консультациясе һәм гаиләләргә балаларны укытуда, тәрбияләүдә һәм үстерүдә ярдәм итү системасы, шулай ук социаль патронат системасы үсеш алачак.

Мәктәпкәчә белем бирү системасын кадрлар белән тәэмин итү (курсларда эзерлекне һәм квалификация арттыруны да кертеп)

Хәзерге заман мәгарифне модернизацияләү этабы мәктәпкәчә белем бирү өлкәсе хезмәткәре тарафыннан һөнәри эшчәнлек системасын камилләштерүне таләп итә. Мәктәпкәчә

белем бирүнең сыйфатын тээмин итү өчен мәктәпкәчә белем бирүнең төп гомуми белем бирү программасын гамәлгә ашыручы мәктәпкәчә мәгариф оешмалары мөдирләренең дә, тәрбиячеләренең дә һөнәри дәрәжәсе мөһим. Шуңа күрә дә игътибар үзәгәндә мәктәпкәчә белем бирү хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү бурычы тора.

Мәктәпкәчә мәгариф учреждениеләрендә житәкче һәм педагогик кадрларның белем дәрәжәсен тиешле таләпләргә туры килүен тээмин итәргә кирәк:

мәктәпкәчә мәгариф оешмалары мөдирләре 100 процентка югары һөнәри белемле булырга тиеш;

мәктәпкәчә мәгариф оешмалары педагогларының 100 процентка урта махсус яисә югары һөнәри белемле булырга тиеш.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә түбәндәгеләр көтелә:

1. Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары хезмәткәрләренә өстәмә һөнәри белем бирү өчен шартлар тээмин итү.

2. Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары хезмәткәрләре өчен квалификация күтәрүнең персональләштерелгән моделен кертү.

3. Белем бирү процессын оештырганда заманча мәгълүмати компьютер технологияләрен куллануны киңәйтү

Ярдәмче программаны гамәлгә ашырганда түбәндәгеләргә бәйле куркынычлар туарга мөмкин:

ярдәмче программа идарәсендәгә житешсезлекләр;

мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының ярдәмче программа чараларын эзлекле гамәлгә ашыруда кызыксынучанлыгы булмау;

район балаларына мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерүнең дәрәс сайламаган өстенлекләре.

Моннан тыш, ярдәмче программаны гамәлгә ашыру барышына түбәндәгә куркынычлар сизелерлек йогынты ясарга мөмкин:

программа чараларын финанслауны киметү мөмкинлегенә бәйле макроикътисадый куркынычлар;

мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерүне норматив-хокукый ярдәм итүгә бәйле куркынычлар.

Барлыкка килгән проблемаларны хәл итү өчен, ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашырганда барлыкка килергә мөмкин булган тискәре нәтижәләренә булдырмау өчен чаралар комплексын гамәлгә ашыру тәкъдим ителә:

программа чараларын гамәлгә ашыруда катнашучыларның барысы - мәктәпкәчә мәгариф оешмалары, мәдәният учреждениеләре, мәгариф һәм мәдәният өлкәләрендә идарә органнары, фәнни учреждениеләр арасында ныклы элементлар урнаштыру зарур, алар бер системага берләштереләргә тиеш;

балаларга мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерүнең дәрәс сайлап алынмаган өстенлекләре белән бәйле куркынычлар ярдәмче программаны гамәлгә ашыру барышының даими мониторингы белән бетерелә;

программа чараларын гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәләрен эффектсыз контрольдә тоту куркынычы ярдәмче программа белән идарә итүнең планнар нигезендә төгәл һәм нәтижәле идарә итү, аларның көтелгән үтәлешен бәяләү, максатларга ирешүнең микъдари индикаторлары, идарә сыйфатына контрольлек итү буенча тулаем һәм аерым чаралар белән минимальләштерелә.

Максатчан күрсәткечләргә ирешү өчен проблемалы мәсьәләләр барлыкка килгәндә, әлегә ярдәмче программаны гамәлгә ашыруны регламентлаштыра торган норматив-хокукый актларга үзгәрешләр кертеләргә мөмкин.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары, бурычлары, соңгы нәтижәләренә тасвирламасы, аны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

Ярдәмче программаның максаты: балаларга мәктәпкәчә белем бирү системасында уку нәтижәләренә заманча сыйфатына һәм социальләштерү нәтижәләренә ирешүгә юнәлдерелгән

белем бирү программаларын модернизацияләү.

Бурычлар:

мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын күтәрү; мәктәпкәчә белем бирүнең вариатив рәвешләрен үстерү; педагогик кадрларның белем һәм һөнәри дәрәжәсен күтәрү; мәктәпкәчә яшьтәге һәр баланың оптималь үсеш дәрәжәсенә ирешү өчен мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының тәрбия-белем бирү процессына инновацион белем бирү технологияләрен кертү; мәктәптә уку өчен тигез башлангыч шартлар тудыру.

Ярдәмче программаның төп чаралары характеристикасы

1. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларын заманча жиһазлары һәм мебель белән тәэмин итү.

Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013елның 17 октябрәндәге 1155 номерлы боерыгы белән расланган мәктәпкәчә белем бирүнең төп гомуми белем бирү программасын гамәлгә ашыру шартларына карата Федераль дәүләт белем бирү стандартлары нигезендә мәктәпкәчә белем бирү оешмасында баланың тулы физик, сәнгать-эстетик, танып белү, сөйләм һәм социаль-коммуникатив үсешен тәэмин итүче мохит тудырылырга тиеш.

Мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын күтәрү һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сәламәтлеген ныгыту максатында түбәндәге чараларны үткәрү таләп ителә: мәктәпкәчә мәгариф оешмаларын физкультура жиһазлары белән тәэмин итү; мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында искергән мебельне алыштыру.

2. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларын интерактив такталар белән жиһазландыру

Хәзерге вакытта мәктәпкәчә белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартларын кертү һәм гамәлгә ашыру эше алып барыла. Ә башлангыч гомуми белем бирүнең яңа федераль дәүләт белем бирү стандартлары инде хәзер үк коммуникатив һәм танып белү бурычларын хәл итү өчен мәгълүмат һәм коммуникация технологияләре чараларынан актив файдалануны таләп итә; эзләүнең төрле ысулларын куллану (белешмә чыганаclarда һәм "Интернет" челтәренә ачык укуту мәгълүмат киңлегендә), мәгълүматны жыю, эшкәртү, анализлау, анализлау, оештыру, тапшыру һәм интерпретацияләү; текстны клавиатура ярдәмендә кертә белү, үлчәнелә торган зурлыкларны теркәү һәм сурәтләрне, авазларны анализлау, үз чыгышын эзерләү һәм аудио-, видео- һәм график озату белән чыгыш ясау; мәгълүмати сайлау, этика һәм этикет нормаларын үтәү. Димәк, мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерү чараларын проеклаганда төп белем бирү программаларының (мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта (тулы) гомуми, башлангыч һөнәри, урта һөнәри һәм югары һөнәри белем бирү) һәм аларга карата таләпләрнең дөвамлылыгы принцибын исәпкә алу зарур.

Моңа бәйле рәвештә, инде мәктәпкәчә яшьтә үк, укуту материалын өйрәнгәндә һәм тәрбия чараларын уздырганда интерактив хезмәттәшлекне оештыру юлы белән мәгълүмати-белем бирү ресурслары белән эшләрү нигезләрен билгеләү максатка ярашлы. Шуңа күрә мәктәпкәчә белем бирү программаларын һәм "Бала иминлеге" республика проектын гамәлгә ашыру өчен (мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында тәрбияләнүчеләр өчен юл хәрәкәте кагыйдәләрен укуту) һәр мәктәпкәчә белем бирү оешмасын "2021 – 2025елларга мәктәпкәчә белем бирү үсеше" ярдәмче программасы кысаларында интерактив такталар белән (оешмага кимендә 1 интерактив такта) һәм "Интернет" челтәренә тоташтыруны тәэмин итәргә кирәк.

3. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында исәпләү һәм оештыру техникасы паркын яңарту. 2011 елның 1 мартынан "Электрон балалар бакчасы" дигән автоматлаштырылган мәгълүмат системасы эшләрү килә. Ул электрон рәвештә "Мәктәпкәчә белем бирүнең төп гомуми белем бирү программасын гамәлгә ашыручы мәгариф учреждениеләренә балаларны исәпкә кую һәм исәпкә алу" хезмәте күрсәтүне тәэмин итә. Хәзерге вакытта «БАРС. Бюджет-туклану» автоматлаштырылган системасын кертү алып барыла. Ул мәгариф учреждениеләрендә туклануны исәпкә алу өчен билгеләнгән, аның максаты - «үгә күренмәлекне» тәэмин итү һәм учреждениеләрдә туклануны исәпкә алуның нәтижәлеген арттыру. Элеге системалардан файдалану өчен мөдиргә, хужалык эшләре буенча мөдир урынбасарына, шәфкать туташларына Интернетка тоташкан компьютерлар кирәк. Мәктәпкәчә белем бирү системасының компьютер паркын яңартырга кирәклегә дә ачыкланды. Шуңа бәйле рәвештә компьютер техникасын

яңарту һәм алар булмаган балалар бакчаларын компьютерлар белән тәэмин итү планлаштырыла.

4. Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру

2013 елның 1 сентябрненннн үз көченә кәргән "Россия Федерациясендә мәгариф турында" 2012 елның 29 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан мәктәпкәчә белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартлары эшләнде (алга таба - ФГОС ДО). Федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә кертү һәм гамәлгә ашыру белән мәктәпкәчә белем бирү программасын яңадан карау зарурлыгы барлыкка килә. Шуңа бәйлә рәвештә әлегә юнәлешне гамәлгә ашыру мәктәпкәчә белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләрен исәпкә алып, мәктәпкәчә белем бирүнең төп гомуми белем бирү программаларын яңартуны үз эченә ала.

Полимәдәни белем бирү кысаларында республиканың мәктәпкәчә белем бирү оешмаларына инновацион белем бирү технологияләре, шул исәптән мәктәпкәчә яшьтәге балаларны Татарстан Республикасының ике дәүләт теленә өйрәтү буенча укыту-методик комплекслар кертелә.

5. Мәктәпкәчә белем бирүнең муниципаль системасын модернизацияләү (мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында катнаш яисә компенсацияләү юнәлешендәгә төркемнәр төзү).

Хәзерге вакытта безнең илдә сәламәтлек ягыннан үзенчәлекләре булган балалар өчен белем бирү хезмәтләре базары гадәттән тыш чикләнгән. Инвалид балаларны укытуның традицион формасы булып махсулаштырылган (коррекцияле) мәгариф учреждениеләре кала. Бигрәк тә мәктәпкәчә яшьтәге балаларга инклюзив тәрбия бирүне кертү мәсьәләсе кискен тора. Бу мәктәпкәчә белем бирү системасында урыннарга кытлык, социаль культураның түбән булуы һәм үсештә үзенчәлекле затларга карата халыкның түземлегә белән бәйлә. Димәк, белем бирү учреждениесенә сәламәтлек мөмкинлекләре аерым булган баланың инклюзиясе педагогларның, ата-аналарның, мәгариф һәм социаль яклау идарәсе хезмәткәрләренең уртак тырышлыгына нигезләнәргә тиеш.

Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында катнаш яисә компенсацияләү юнәлешендә төркем төзүгә юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру үз эченә түбәндәгеләрне ала:

- Физик мөмкинлекләре чикләнгән балаларны мониторинглау,
- Физик мөмкинлекләре чикләнгән балалар белән эшләү өчен кадрларны укыту,
- Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында катнаш яисә компенсацияләү юнәлешле төркемнәр.

6. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында милли белем бирүне популярлаштыру.

Татар халкының этнокультура үсеше, аның этник тәңгәллеген саклап калу күп яктан барлык яшь категорияләрен татар теленә, әдәбиятенә өйрәтү эшчәнлеген дәрәс һәм комплекслы оештыруга бәйлә. Мәгълүмати жәмгыять формалашу шартларында глобальләшү Россиядә дә, бөтен дөньяда да татарларның мәдәни ассимиляциясе процессларын тагын да көчәйтә, милли үзенчәлекләрен, гасырлардан килгән традицияләрен югалтуга китерә. Татар халкы тарафыннан туган телне һәм этник мәдәниятне югалту куркынычы татар телен һәм әдәбиятын саклау, үстерү һәм тарату проблемасын тудыра. Татар халкының тиз тарала торган ассимиляциясенә каршы тору өчен Татарстан Республикасының мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында, урта һөнәри белем бирү мәгариф оешмаларында һәм һөнәри белем бирү учреждениеләрендә татар телен укытуны тәэмин итүдә системалы, комплекслы якин килергә кирәк. Татарстан Республикасы бөтен татар халкын берләштерү үзәгә булып тора. Татар халкының үзенә этномәдәни тиндәшлеген саклап калу, үсеп килүче буынны этнопедагогика традицияләрендә тәрбияләү омтылышында Татарстан Республикасына аерым роль бирелә. Татар халкын саклап калуның һәм татар телен (әдәбиятын) өйрәнүнең тулы һәм нәтижәле эшчәнлеген тәэмин итү буенча төп бурычлар Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы Дәүләт программасы кысаларында гамәлгә ашырылырга тиеш. Гамәлдәгә дәрәсләкләрне, укыту-методик комплексларны анализлау күрсәткәнчә, татар этносын алга таба да саклап калу өчен туган телне лингвистик дисциплина буларак өйрәнү генә житәрлек түгел, туган телне һәм әдәбиятны өйрәнү аша этномәдәни традицияләренә популярлаштыру зарурлыгы да туган.

Мәктәпкәчә оешмаларда Татарстан Республикасы дәүләт телләрен укытуның, укыту-методик комплекслар, төрле сүзлекләр, электрон дәреслекләр төзүнең һәм басманың мөһим проблемаларын хәл итү, шулай ук Россия Федерациясе мәгариф системасының заманча таләпләре нигезендә югары квалификацияле белгечләр әзерләү, квалификация күтәрү һәм педагогик кадрларны яңадан әзерләү мөһим.

Чараларның төп максаты түбәндәгеләр өчен шартлар тудыру:

татар телен, әдәбиятын туган тел һәм чит тел буларак саклап калу, өйрәнү һәм үстерү; мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын, мәктәпләрне, урта һөнәри белем бирү учреждениесен үз эченә алган татар телен һәм әдәбиятын укытуның бербөтен системасын; педагогларның һөнәри квалификациясен күтәрү курсларын оештыру һәм яңа укыту-методик комплексларны сынап карау.

Шуңа бәйле рәвештә төп бурычлар түбәндәгеләр:

ярдәмче программа максатын уңышлы гамәлгә ашыру өчен оештыру механизмнарын булдыру;

телләр һәм әдәбият укыту методикасын камилләштерү;

этномәдәни компонентлы аудио- һәм видеоматериаллар һәм электрон белем бирү ресурсларын булдыру һәм гамәлгә кертү;

яңа методика һәм эшләнмәләр белән танышу максатында педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру.

Көтелә торган нәтижәләр:

татар телен (әдәбиятын) популярлаштыру һәм тарату;

мәктәпкәчә мәгариф учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләрнең тел культурасын күтәрү өчен фәнни-методик һәм белем бирү шартларын тудыру;

педагогларны әзерләү һәм аларның һөнәри компетентлыгын арттыру;

Россия һәм дөньякүләм ижтимагый-мәдәни киңлектә татар теленең йогынтысын һәм аңлаешлылыгын киңәйтү.

7. Балаларны рус теленә өйрәтү.

Бүгенге көндә Татарстан Республикасында балаларны мәктәпкәчә яшьтән ике дәүләт телендә укыту - мәктәпкәчә белем бирү өлкәсендә көнүзәк мәсьәләләрнең берсе. Татар телле мәктәпкәчә яшьтәге балаларны рус теленә өйрәтүнең төп максаты тел сәләтен үстерү, рус теле белән рус халкы мәдәнияте белән аралашу чарасы буларак танышу. Балаларны рус теленә өйрәтү аларга мәктәптә аңа ия булу процессын жиңеләйтә, димәк, программа материалын тизрәк үзләштерүгә булыша.

Балаларны рус теленә өйрәтү эшен планлаштырып, тәрбияче рус-татар икетеллеген үзенчәлеген, төркемдәге сөйләм торышын, гаиләләрдә сөйләм шартларын, балаларның рус телен аңлау дәрәжәсен исәпкә алырга тиеш. Балаларны рус сөйләменә өйрәтү өчен, тәрбияче, барыннан да элек, үзе рус телендә грамоталы сөйләшсәргә тиеш. Татар телендә аңлатуны бары тик беренче дәресләрдә генә кулланырга, ә алга таба аралашуны күбесенчә рус телендә алып барырга кирәк.

ФГОС ата-аналарны тәрбия-белем бирү процессына жәлеп итү зарурлыгын күрсәтә. Гаилә баланың рус сөйләмен үзләштерүендә мөһим роль уйный.

Ярдәмче программа чараларының төп максаты түбәндәгеләр:

Районда тел сәясәтен норматив хокукый тәэмин итүне камилләштерү;

Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез яшәшенә ярдәм итү;

Районда рус телен өйрәнүнең һәм рус телендә укытуның бербөтен системасын үстерү;

Балык Бистәсе муниципаль районында яшәүче халык вәкилләренең телләрен саклау һәм үстерү;

Районда дәүләт телләренең һәм башка телләренең социаль статусны арттыру һәм популярлаштыру.

Шуңа бәйле рәвештә төп бурычлар түбәндәгеләр:

ярдәмче программа максатын уңышлы гамәлгә ашыру өчен оештыру механизмнарын булдыру;

телләр укыту методикасын камилләштерү;

этномәдәни компонентлы аудио- һәм видеоматериаллар һәм электрон белем бирү ресурсларын булдыру һәм гамәлгә кертү;

яңа методика һәм эшләнмәләр белән танышу максатында педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру.

Көтелә торган нәтижәләр:

- укыту-методика базасын ныгыту;
- укытуда ИКТ кертү;
- кадрлар составы һәм дәүләт телләрен укыту сыйфатын яхшырту
- укытуда давамчанлыкны саклау, УМКны дәрәс сайлау;
- яңа стандартларга күчкәндә, авторлык программаларын булдыру;
- татар һәм рус телләренең, шулай ук районның башка халыклары телләренең оптималь кулланылуын һәм үсешен тәэмин итә торган чаралар системасын булдыру.

III. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәэмин итү

2021-2025 елларга Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләт программасын финанслау күләмнәре 345633,45 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 63813,31 мең сум

2022 ел - 66365,84 мең сум

2023 ел - 69020,47 мең сум

2024 ел - 71781,29 мең сум

2025 ел - 74652,54 мең сум

Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фараз характерында һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) Балык Бистәсе муниципаль районы Советы карары нигезендә аныкланачак.

IV. Ярдәмче программаның социаль- икътисадый нәтижәләгән бәяләү

Ярдәмче программаның нәтижәләгән бәяләү түбәндәге таблицада күрсәтелгән индиктив күрсәткечләр нигезендә башкарыла:

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Үлчәү берәм- лек- ләре	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1.	Мәктәпкәчә белем бирү хезмәтләрен алу мөмкинлеге бирелгән 3-7 яшьлек балалар саны, мәктәптә укучы 5-7 яшьлек балалар санына коррективланган, 3-7 яшьлек балалар санына карата булган мөнәсәбәттә	%	100	100	100	100	100
2.	Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында педагогик белем булган педагогик хезмәткәрләрнең мәктәпкәчә белем бирү оешмаларындагы педагогик хезмәткәрләрнең гомуми санына карата чагыштырмача саны	%	98	99,5	100	100	100
3.	Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының квалификация күтәрү һәм (яисә) яңадан һөнәри эзәрлек узган педагогик хезмәткәрләрнең мәктәпкәчә мәгариф оешмаларының педагогик хезмәткәрләрнең гомуми санына карата чагыштырма саны	%	97	98	99	99,5	100
5.	Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында мәктәпкәчә белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган программалар буенча белем алучы тәрбияләнүчеләрнең чагыштырма санын мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында тәрбияләнүчеләрнең гомуми санына карата	%	100	100	100	100	100

Факттагы күрсәткечнең пландагы күрсәткечкә житүе программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген раслаячак.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә мәктәпкәчә белем бирү оешмаларына урнаштыру чиратында теркәлгән 3 яшьтән алып 7 яшькә кадәр барлык балаларга мәктәпкәчә белем алу мөмкинлеге биреләчәк. Барлык мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында мәктәпкәчә белем бирү стандартларына туры килә торган белем бирү программалары гамәлгә ашырылачак.

"2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү" муниципаль программасына 2 кушымта

**“2021 - 2025 ЕЛЛАРГА ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ ҮСЕШЕ”
ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАСЫ**

Ярдәмче программаның исеме	2021 - 2025 елларга гомуми белем бирү үсеше (алга таба- Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	“Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге” МКУ (алга таба - Мәгариф бүлеге)
Ярдәмче программаның максаты	Балаларның гомуми белем бирү системасында уку нәтижеләренең заманча сыйфатына ирешүгә юнәлдерелгән белем бирү программаларын модернизацияләү. Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләре, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләр нигезендә гармонияле үсеш алган һәм социаль җаваплы шәхес тәрбияләү
Ярдәмче программаның бурычлары	Халыкның гомуми белем бирү хезмәтләреннән тигез файдалана алуын тәмин итә торган белем бирү чөптәрен һәм финанс-икътисадиый механизмнарны формалаштыру; гомуми белем бирү оешмаларын тәмамлаучыларның алга таба укуга һәм эшчәнлеккә эзерлеген тәмин итү өчен белем бирү һәм мәгариф мохите эчтәлеген модернизацияләү; педагогик кадрлар составын һәм компетенцияләрен яңарту, педагогларны эшнең сыйфатын яхшыртуга һәм өзлексез һөнәри үсешкә мотивацияләү механизмнарны булдыру; муниципаль тәрбия эше системасын үстерү, уздырыла торган профилактик эшнең сыйфатын яхшырту.
Ярдәмче программаны тормышка ашыру сөклары	2021 - 2025 еллар
Ярдәмче программаны еллар һәм чыганақларга бүлеп финанслау күләмнәре	2021-2025 елларга Балык Бистәсе муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән Программаны финанслау күләмнәре 124403,81 мең сум тәшқил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 22968,32 сум 2022 ел - 23887,05 сум 2023 ел - 24842,53 сум 2024 ел - 25836,23 сум 2025 ел - 26869,68 сум 2021-2025 елларга Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән ярдәмче программаны финанслау күләмнәре 1580500,26 сум тәшқил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 291803,20 сум

	<p>2022 ел - 303475,33 сум 2023 ел - 315614,34 сум 2024 ел - 328238,92 сум 2025 ел - 341368,47 сум</p> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фараз характерында һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) Балык Бистәсе муниципаль районы Советы карары нигезендә аныкланачак.</p>
<p>Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруның соңгы көтелгән нәтижәләре (нәтижәләрне бәяләү индикаторлары)</p>	<p>Ярдәмче программас чараларын гамәлгә ашыру 2025 елга түбәндәгеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> -яңа федераль дәүләт белем бирү стандарты нигезендә белем алучы гомуми белем бирү оешмалары укучыларының чагыштырма авырлыгын 100 процентка кадәр арттыру; - гомуми белем бирү оешмалары укытучыларының гомуми санында 30 яшькә кадәрге укытучылар санының чагыштырма күләмен 10 процентка кадәр арттыру; - өйдә гомуми белем бирү программалары буенча дистанцион белем технологияләрен кулланып белем алучы инвалид балаларның чагыштырма санын, укыту мөмкин булган инвалид балаларның гомуми санында 100 процент дәрәжәсендә саклап калу; -соңгы өч ел дәвамында квалификация күтәрү яки һөнәри эзерлек узган муниципаль гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре санын, гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләренең гомуми санына карата 100 процент дәрәжәсендә; -төрле дәрәжәдәге олимпиадаларда һәм конкурсларда катнашучы гомуми белем программалары буенча укучыларның чагыштырма санын гомуми белем программалары буенча укучыларның барлык санына карата 42 процентка кадәр арттыру; -муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында математика буенча бердәм дәүләт имтиханы (алга таба - БДИ) нәтижәләрен уртача 64 баллга житкерергә; -муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында рус теле буенча бердәм дәүләт имтиханы нәтижәләрен уртача 75 баллга житкерергә; - 2025 елга районда гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмаларының гомуми санында база белем бирү оешмаларының өлешен 48 процентка кадәр арттыру; - 10 - 11 сыйныф укучыларының гомуми санына карата профильле белем бирүнең өлкән баскычында укучыларны 30% ка кадәр арттыру; - 9 нчы сыйныф укучыларының профильалды белем алуын 100 процент дәрәжәсендә саклап калу; -белем күтәрү һәм (яки) һөнәри эзерлек узган мәгариф хезмәткәрләренең чагыштырма санын мәгариф хезмәткәрләренең гомуми санына карата 30 процент дәрәжәсендә саклап калу.

**I. Гомуми белем бирү өлкәсе характеристикасы,
төп проблемалар тасвирламасы һәм үсеш фаразлары**

1. Гомуми мәгълүмат

1.1 Мәгариф оешмалары челтәре

Балык Бистәсе муниципаль районында муниципаль районның мәгарифкә булган ихтыяжларын канәгатьләндерерлек мәгариф оешмалары челтәре булдырылган һәм эшли.
Балык Бистәсе муниципаль районының белем бирү оешмалары челтәре.

Күрсәткеч	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 -2020	2020 -2021
Төп гомуми белем бирү оешмалары	8	8	8	8
Урта гомуми белем бирү оешмалары, шул исәптән	11	11	11	11
гимназия	1	1	1	1
Балалар ижат үзәге	1	1	1	1
Балалар сәнгать мәктәбе	1	1	1	1
Балалар сәламәтләнדרү-белем бирү (профильле) үзәге	1	1	1	1
Мәктәпкәчә белем бирү оешмалары	21	20	14	14
Барлыгы	44	43	37	37

2020 елда Балык Бистәсе муниципаль районында 20 гомуми белем бирү оешмасы эшли, аларда 2115 бала укый.

Алардан:

төп - 8;

- урта-12 мәктәп.

Сыйныфларның уртача тулылыгы:

шәһәр буенча-19,1 кеше;

авыл буенча-5,8 кеше.

Нисбәт: Укытучы-укучы:

шәһәр буенча-9,95 кеше;

авыл буенча-4,01 кеше.

Гомуми белем бирү оешмаларында укучылар саны

Күрсәткеч	2016 -2017	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 -2020	2020 -2021
Барлыгы	2280	2255	2177	2125	2115

2016-2017 уку елы белән чагыштырганда укучылар саны 7,2% ка кимегән.

Аз комплектлы мәктәпләр саны-9 (1-СОШ, 8-ООШ).

2020а 15 мәктәп автобусы 21 маршрут буенча 456 укучыны йөртә.

1.2 Мүниципаль мәгариф оешмаларын материал-техник һәм финанс ягыннан тәэмин итү

2017-2020 елларга Татарстан Республикасында мәгарифне үстерү буенча «Киләчәк» - «Будущее» стратегиясе кысаларында яшә буынны укыту һәм тәрбияләү өчен шартлар яхшыртылды.

2018-2020 елларда районда түбәндәге оешмаларга ремонт ясалды:

- Масловка авылының «Ягодка» балалар бакчасын капитал ремонтлау (Масловка авылы, 120 урын, 2018 ел.)
- Анатыш авылының «Колосок» балалар бакчасын капитал ремонтлау (Анатыш авылы, 45 урын, 2019 ел.)
- Күгәрчен урта мәктәбен капитал ремонтлау (Күгәрчен авылы, 624 урын, 2019 ел.)

- Котлы Бөкәш «Дуслык» балалар бакчасын капитал ремонтлау (Котлы Бөкәш авылы, 80 урын, 2020 ел.)
- Күгәрчен урта мәктәбен капитал ремонтлау (Күгәрчен авылы, 624 урын, 2020 ел.)
- Котлы Бөкәш урта мәктәбендә “Үсеш ноктасы” программасы буенча сыйныф бүлмәләрен капитал ремонтлау (Котлы Бөкәш авылы, 140 урын, 2019 ел.)
- Шомбыт урта мәктәбендә «Үсеш ноктасы» программасы буенча белем бирү сыйныф бүлмәләрен капитал ремонтлау (Шомбыт авылы, 120 урын, 2020 ел.)

2.Кадрлар белән тәмин ителеш

2.1. Кадрлар турында төп мәгълүматлар:

Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районының белем бирү учреждениеләрендә 1056 кеше хезмәт куя, шуларның 625е – педагогик хезмәткәр, шуларның 430ы-уқытучылар ,(2016 елда - 464 кеше.)

Район мәгариф оешмалары педагогик хезмәткәрләренең белем дәрәжәсе:

ел	Барлык педагогик хезмәткәрләр	Югары белемле педагоглар кеше./%		Махсус урта белемле педагоглар кеше./%	
2018	657	546	83%	111	17%
2019	642	561	87%	81	13%
2020	625	548	88 %	79	12%

Уқытучыларның белем дәрәжәсе:

Белемнәре бар	2018 ел, сан (%)	2019 ел, сан (%)	2020 ел, сан (%)
Уқытучылар барлыгы	446 кеше.	432 кеше.	430 кеше.
Югары белемле	416 (89%)	403 (93%)	406 (94%)
Махсус урта белемле	30 (11 %)	29(7%)	24 (6%)

Педагогик хезмәткәрләр арасынан 2020 елда – 87 кеше, 14% - пенсионер жәлеп ителгән.

Белем бирү оешмалары педагогларының педагогик эш стажы:

ел	2 елга кадәр,кеше	% ларда	2-5 елга кадәр,кеше	% ларда	5-10 елга кадәр,кеше	% ларда	10-20 елга кадәр,кеше	% ларда	свыше 20елдан артыграк,кеше	%
2018	15	2	20	3	50	8	166	25	406	62
2019	5	0,8	26	4,0	58	9,0	167	26,0	386	60,1
2020	14	2,2	19	3,0	60	9,6	164	26,2	368	58,9

Мактаулы исемнәре һәм бүләкләре бар:

“ТРның атказанган уқытучысы “ -18 кеше.;

“Томуми белем бирүнең мактаулы хезмәткәре " -17 кеше.;

РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының Мактау грамотасы – 139 кеше.;

«Мәгарифтәге казанышлары өчен» күкрәк билгесе – 114 кеше.;

ТР Мәгариф һәм фән министрлыгының Мактау грамотасы – 169 кеше.

2.2. Педагогик хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү

Соңгы өч елда педагогик хезмэткэрлэрнең квалификациясен күтэрү курслары узу турында мәгълүмат:

Квалификация күтэрү курслары уздылар	2017 ел	2018 ел	2019 ел
Барлык педагогик хезмэткэрлэр	659	657	642
Бюджет курслары	115	119	91
Бюджеттан тыш курслар	97	122	121
Барлығы	212	241	212

2.3. Педагогик кадрларны аттестацияләү

Педагогик хезмэткэрлэрнең аттестация узулары турында мәгълүмат:

Аттестациягә килгәннәр һәм квалификация категорияләре алганнар	2016-2017 уку елы	2017-2018 уку елы	2018-2019 уку елы	2019-2020 уку елы
Барлык педагогик хезмэткэрлэр	659	657	642	625
Югары категория	3	7	20	21
Беренче категория	64	81	78	113
Барлығы	67	88	98	115

2020 елның 1 сентябренә районның 625 педагогик хезмэткэрлэренең 54е- югары (7 %), 358е беренче (57 %) квалификация категориясенә ия.

Нәтижәләр:

1. Район укытучыларының һөнәри осталыгына гомуми характеристика уңай динамикага ия: югары һәм беренче категорияле укытучылар саны арта.

2. Педагогик хезмэткэрләр ел саен республика һөнәри осталык һәм грант конкурсларында катнаша. Шул ук вакытта федераль конкурсларда катнашучылар саны кими.

3. Белем биру сыйфаты

11 сыйныфта дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижеләре

предмет	ТР буенча уртача балл						Район буенча уртача балл					
	2018		2019		2020		2018		2019		2020	
	ТР буенча	ТР буенча чыгарылыш сыйныф укучылары	ТР буенча	ТР буенча чыгарылыш сыйныф укучылары	ТР буенча	ТР буенча чыгарылыш сыйныф укучылары	район буенча	район буенча чыгарылыш сыйныф укучылары	район буенча	район буенча чыгарылыш сыйныф укучылары	район буенча	район буенча чыгарылыш сыйныф укучылары
Рус теле	74,56	16376	74,25	16488	74,91	15772	71,35	113	71,26	113	72,09	79
Математика (профиль)	58,2	10204	64,43	9899	59,95	9721	64,02	59	58,67	58	58	54
Математика (база)	4,4	11486	4,48	6515			4,62	113	4,4	55		
Физика	57,34	4334	60,32	4193	60,30	3873	57,36	22	56,4	25	51,71	24
Химия	64,72	2618	64,95	2711	60,36	2593	63,33	21	69,95	19	60,57	14
Информатика	66,93	1492	69,6	1751	67,01	1948	63,5	4	67,67	3	88	1
Биология	58,35	3285	58,53	3163	56,66	3152	54,86	35	62,32	25	57,70	20
Тарих	59,09	1902	59,26	1704	64,61	1740	57,69	13	63,11	9	65,00	1
География	65,31	187	65,1	191	68,85	193	92	1	55	1	73,5	2
Инглиз теле	77,51	1724	80,43	1858	77,01	2089	70,14	7	80,67	6	67,78	9
Жәмгыять белеме	62,66	6761	61,25	6493	63,72	6276	65,88	48	59,13	46	61,50	26
Әдәбият	64,23	914	71,2	892	70,62	893		0	64,13	8	67	5

БДИның иң яхшы индивидуаль нәтижеләре (80 баллдан артык)

Предметлар	2018	2019	2020
	80 баллдан артык	80 баллдан артык	80 баллдан артык
Рус теле	31	33	24
Математика		3	4
Физика	1	3	1
Химия	3	3	2
Биология	2	2	2
Тарих	1	3	
Жәмгыять белеме	5	6	4
Информатика			1
География	1		1
Әдәбият		1	1
Инглиз теле	1	4	3

3.2. Профиль алды әзерлеге һәм профильле уку, профориентация эше

2020 - 2021 уку елында районның 2 мәктәбендә профиль алды әзерлеге оештырылган. Профиль алды белем алу 100 % тәшкил итә.

Профильле укулар Балык Бистәсе 1нче гимназиясендә һәм Яңа Арыш урта мәктәбендә оештырылды, табиғый-фәнни класслар оештырылды. Профильле белем бирү 16% (26 кеше).

Профориентация яшьләренә һөнәр сайлауга әзерләү буенча максатчан эшчәнлек буларак, концептуаль характердагы - диагностик һәм тәрбия алымнарының үзара бәйләнешенә нигезләнә. Ул аңлылык, тәңгәллек, активлык, үсеш принципларыннан чыгып, ижтимагый-файдалы хезмәткә һәм һөнәр сайлауга әзерлек формалаштыру бурычын куя.

Һөнәри юнәлеш бирү эше системасының гомуми максаты-укучыларны шәхси мәнфәгатьләрен дә, жәмәгать ихтыяжларын да, базар ихтыяжларын да канәгатьләндерә торган һөнәрне сайлап алуға әзерләү.

Һөнәри юнәлеш бирү уку-тәрбия процессы, укучылар белән дәрестән тыш һәм мәктәптән тыш эш аша тормышка ашырыла. Белем бирү оешмаларында индивидуаль һәм төркемле профориентация әңгәмәләре, түгәрәк өстәлләр, викториналар, тематик сыйныф сәгатьләре, һөнәри юнәлеш бирү буенча почмак рәсмиләштерү, тест һәм анкеталаштыру, һөнәри юнәлешне ачыклау максатыннан, уку профилен сайлау буенча консультацияләр (инд., төркемнәр),мәктәп фәннәре кысаларында белемнәренә киңәйтү, урта һөнәри белем бирү учреждениеләре, югары уку йортлары вәкилләре һәм мәшгульлек хезмәте белгечләре белән очрашулар үткәрелә. Район предприятиеләре, учреждениеләре һәм оешмаларына экскурсияләр оештырыла һәм үткәрелә. Укучылар декоратив-гамәли һәм техник ижат конкурсларында катнашырга, өстәмә белем бирү учреждениеләрендә түгәрәкләрдә шөгыльләнәргә жәлеп ителә. Һөнәри юнәлеш бирү буенча айлыклар, һөнәр буенча конкурслар үткәрелә. Укучылар өчен югары уку йортларында һәм урта һөнәри белем бирү учреждениеләрендә (КНИТУ, КФУ, КДАУ, КДВМА, Балык Бистәсе аграр көллияте һ. б.) ачык ишекләр көннәре оештырыла. Ел саен районның гомуми белем бирү мәктәпләрен тәмамлаучылар белән югары уку йортлары (КДАУ, КДАВМА) вәкилләре белән район башлыгы һәм учреждение житәкчеләре катнашында очрашу үткәрелә.

Укучылар сыйныф житәкчеләре белән берлектә ел саен «WorldSkills» эшче һөнәрләр чемпионатына һәм «Мәгариф. Карьера» күргәзмәсенә баралар.

Ел саен районның белем бирү учреждениеләре республика авыл хужалыгы продукциясе һәм халык-сәнгать кәсепчеләге эшләнмәләре ярминкәсендә актив катнашалар. "Казан" агросәнәгать комплексы территориясендә узган ярминкәгә район мәгариф учреждениеләре бәрәңге, яшелчә, тегү, кулинария әйберләре, мәктәп остаханәләрендә укучылар ясаган кул эшләре алып бардылар. Ярминкәдә актив катнашканнары һәм әлеге чарага ижади якын

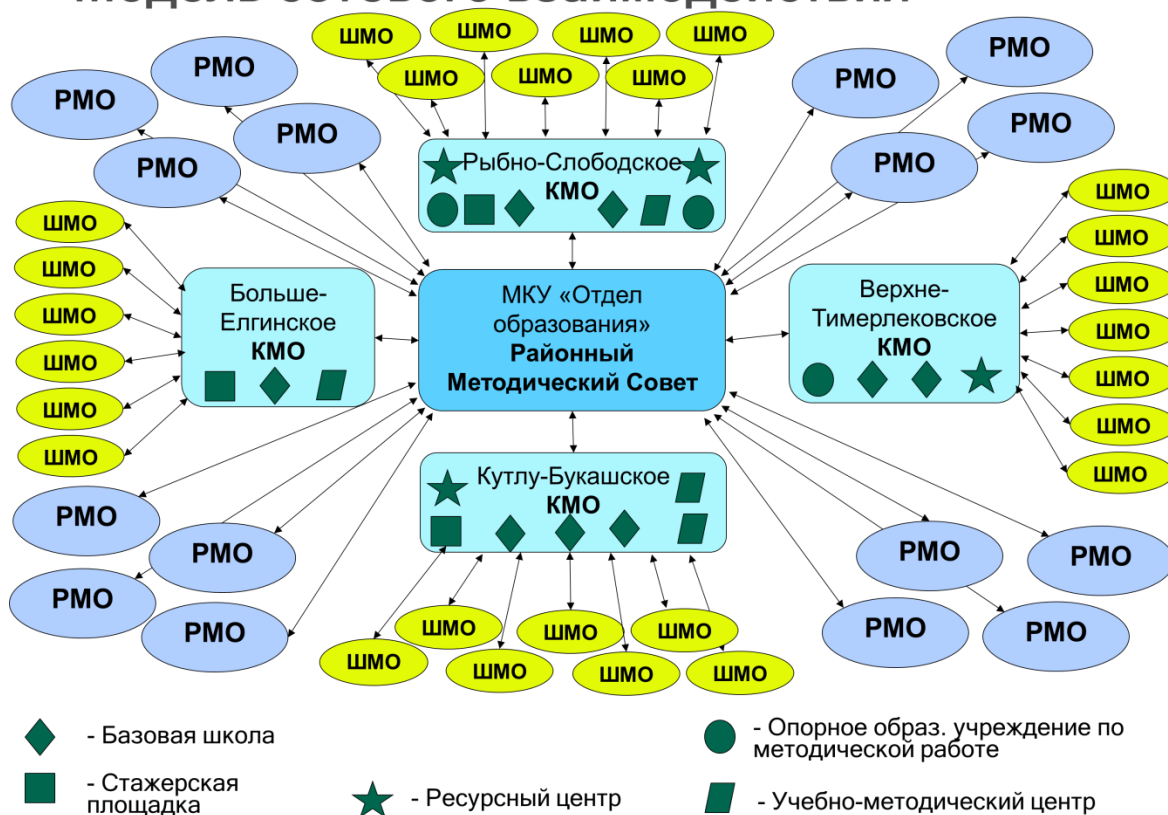
килүләре өчен районның мәгариф учреждениеләре Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының һәм Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының Рәхмәт хатлары белән бүләкләнделәр.

4.Методик эш

4.1.Методик эшнән норматив-хокукий базасы

Балык Бистәсе муниципаль районының методик хезмәт эшчәнлегенә концепциясе муниципаль район мәгариф бүлегенә Советында эшләнде һәм расланды. В районе реализуется сетевая модель муниципальной методической службы. Модель нигезендә өч компонентлы структура: методик киңлекнең даими субъектлары арасында үзара бәйләнешнең вертикаль структурасы (МС, РМО, ММО, ММО); муниципаль методик хезмәт субъектлары арасында элементнең горизонталь структурасы (терәк, база белем бирү оешмалары, ресурс үзәкләре, стажер майданчылары һ.б.); тышкы элементләрнең тармаклы структурасы (өстәмә белем бирү, фән, мәдәният учреждениеләре һ. б.).

Модель сетевого взаимодействия

Методик эшнән төп юнәлешләре һәм формалары:

- 1 ФГОС эшчәнлеген методик яктан тәмин итү.
2. Укытучыларны инновацион эшчәнлеккә кызыксындыру.
3. Укытучыларга интерактив укыту чаралары белән эшләүдә ярдәм күрсәтү.
4. Аттестацияләнгән педагогларны методик яктан тәмин итү.
5. Педагогларны хезмәттәшләренән тәҗрибәсен өйрәнүгә һәм үз эшләнмәләрен күрсәтүгә тарту.

4.2.Алдыңгы педагогик тәҗрибәгә һәм гомумиләштерү, муниципаль семинарлар, конференцияләр, форумнар

Ел саен мәгариф бүлеге планы буенча алдынгы педагогик тәҗрибәне гомумиләштерү буенча чаралар оештырыла:

- түгәрәк өстәлләр;
- дискуссия мәйданчыклары;
- семинарлар;
- иҗат отчетлары;
- конференцияләр;
- лекцияләр, докладлар, хәбәрләр;
- ачык дәресләр һәм класстан тыш чаралар һ. б.

Район укытучыларының Интернет челтәрендә педагогик берләшмәләре оештырыла, анда мәгарифтә инновацион процессларны гамәлгә кертүне һәм гамәлгә ашыруны тәэмин итүче укытучы-остазлар, тьюторларның эш тәҗрибәсе бастырыла һәм гомумиләштерелә.

Нәтиҗәләр:

1. Мәгариф бүлегендә методик хезмәт структурасы булдырылды.

2. Методик хезмәтнең эше норматив-хокукий документлар белән регламентлана.

3. Алдынгы педагогик тәҗрибәне гомумиләштерү һәм тарату мастер-класслар, ачык дәресләр, укытучыларның челтәрле берләшмәләре аша үткәрелә. Мәгариф бүлеге, РМО (КМО) планнары нигезендә семинарлар, конференцияләр һ. б. үткәрелә.

5. Милли мәгариф

Районда милли мәгариф системасын үстерү буенча шактый эш алып барыла. Бүгенге көндә районда татар теле һәм әдәбияты укытучыларының методик советы һәм ике кушт методик берләшмәсе эшли.

Районда барлыгы 2115 укучы исәпләнә, шуларның 1596 сы – татар балалары (75,5%), 477се - туган телендә (29,9%) белем ала.

Барлык укучылар	Татарлар	Руслар	Әрмәннәр	Тажиклар	Катнаш никахлар
2115	1596	402	2	18	97

Районның 20 гомуми белем бирү мәктәбенең 10сы рус телендә белем бирүче гомуми белем бирү оешмалары булып булып тора (бсы-урта гомуми белем бирү мәктәбе, 4се төп белем бирү мәктәбе)

Районның 10 гомуми белем бирү оешмасы һәм 5 филиалы-туган (татар) телендә белем бирүче мәктәпләр (6 урта, 4 төп, 2 төп мәктәп филиалы, 3 башлангыч мәктәп филиалы).

Район мәктәпләрендә 52 туган тел (татар) теле һәм әдәбияты укытучысы эшли, аларның 7се (13,5%)- югары, 35е (67 %) беренче квалификация категориясенә ия. Барлык укытучылар да ел саен үз вакытында квалификация күтәрү курслары уза.

Шул ук вакытта милли мәгариф өлкәсендә хәл ителмәгән проблемалар да бар. Мәктәпкәчә учреждениеләр белән элементларне ныгыту буенча эшләргә кирәк, чөнки сөйләмне укыту кечкенәдән үк башлана. Рус телле балаларны татар теленә өйрәтүне, укытучыларның сөйләм эшчәнлеген активлаштырып, гамәли юнәлеш принципларын исәпкә алып, коммуникатив нигездә төзәргә кирәк. Дәрестән тыш чаралар үткәрү формаларын төрлеләндерергә. Сәләтле балалар белән эшне яхшыртырга, олимпиадаларга һәм фәнни-гамәли конференцияләргә әзерлекне камилләштерергә. Төбәкара хезмәттәшлек кысаларында Ульяновск өлкәсе белән эшне көчәйтәргә. Туган телне, туган якны тирәнтен өйрәнү буенча мотивацияне үстерү максатыннан яңа мәгълүмати технологияләр һәм дәресләр үткәрүнең традицион булмаган формаларын киңрәк кулланырга.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары, бурычлары һәм чаралары, ахыргы нәтиҗәләренен тасвирламасы, аны тормышка ашыру сроклары һәм этаплары

Ярдәмче программаның максаты-балаларның гомуми белем бирү системасында белем бирү программаларын заманчалаштыру. Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләре, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләр нигезендә гармонияле үсеш алган һәм социаль җаваплы шәхес тәрбияләү.

Ярдәмче программаның бурычлары::

халыкның гомуми белем бирү хезмәтләреннән бертигез файдалана алуын тәэмин итә торган белем бирү челтәрен һәм финанс-икътисадый механизмнарны формалаштыру;

гомуми белем бирү оешмаларын тәмамлаучыларның югары технологияле икътисадта алга таба белем алуга һәм эшчәнлеккә эзерлеген тәэмин итү өчен мәгариф һәм белем бирү мохитен модернизацияләү;

педагогик кадрларның составын һәм компетенцияләрен яңарту, педагогларны эш сыйфатын күтәрүгә һәм өзлексез һөнәри үсешкә мотивацияләү механизмнарын булдыру;

тәрбия эшенең муниципаль системасын үстерү, үткәрелә торган профилактик эшнен сыйфатын күтәрү.

Ярдәмче программаның төп чаралары характеристикасы

1. Гомуми белем бирү оешмаларын жиһазлар һәм заманча кабинетлар белән тәэмин итү, автобуслар сатып алу.

Гомуми белем бирү оешмаларын жиһазлар һәм заманча кабинетлар белән тәэмин итү Татарстан Республикасы гомуми белем бирү федераль дәүләт мәгариф стандартына нигезләнә. Аның буенча мәгариф оешмаларына кирәкле жиһазларның (уку, укыту-житештерү, компьютер, мәктәп ашханәләре һ. б.), транспорт чараларының саны һәм бәясе билгеләнә. Белем бирү оешмалары житәкчеләренең һәм укытучыларының квалификациясен күтәрү һәм һөнәри яңадан эзерләү кысаларында дәрәсләр һәм кеше-курслар саны ачыклана.

2. Барлык табигый-фәнни дисциплина кабинетларын жиһазлар белән тәэмин итү.

Хәзерге вакытта район гомуми белем бирү оешмаларында урта һәм өлкән буын укучылары тарафыннан профильле белем бирү программаларын, төп гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләре нигезендә, практик эш күнекмәләре формалашырга тиеш булган укыту нәтижәләренә карата практик яктан үзләштерү мөмкинлегендә житешсезлек күзәтелә.

Шулай итеп, укучыларда табигый-фәнни объектларны һәм күренешләренә өйрәнү буенча гамәли эш күнекмәләрен формалаштыру гомуми белем бирү мәктәпләренең барлык предмет кабинетларын заманча табигый-фәнни лабораторияләр комплектлары белән жиһазландыру зарурлыгына бәйле.

3. Профильле укыту.

Югары сыйныф укучыларын профильле уку планнары нигезендә булачак һөнәри эшчәнлеккә максатчан эзерләү гамәлгә ашырыла. Аеруча табигый-фәнни профиль фәнәренә ихтыяж зур.

4. "Татарстан Республикасында электрон белем бирү" проектын гамәлгә ашыру.

"Татарстан Республикасында электрон белем бирү" проекты-иң мөһим проектларның берсе.

Мәктәпләрдә стационар компьютер техника паркы яңартылды, барлык педагогик хезмәткәрләр дә Wi-Fi чыбыксыз каналы аша "Интернет" челтәренә керү мөмкинлеге булган шәхси ноутбуклар белән тәэмин ителде.

"Татарстан Республикасында электрон белем бирү" мәгълүмат системасында педагогларга һәм укучыларга белем бирү ресурсларының зур спектры тәкъдим ителә. Барыннан да элек, бу-Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән "Интернет" челтәренә бушлай белем бирү ресурсларына сылтамалар. Системада республиканың цифрлы белем бирү ресурслары, шул исәптән татар телендә дә, бердәм дәүләт имтиханын тапшыруга эзерлек урнаштырылган. Педагоглар системада виртуаль методик берләшмәләр һәм виртуаль факультативлар булдыру, укыту һәм методик материаллар урнаштыру мөмкинлегенә ия.

"Татарстан Республикасында электрон белем бирү" мәгълүмат системасында педагоглар квалификация күтәрүнең персонификацияләнгән системасы кысаларында квалификация күтәрү

курслары узалар. Шулай ук беренче һәм югары квалификация категорияләренә аттестация үтү дә башкарыла.

5. Федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру.

Яңа федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә кертү гомуми белем эчтәлеген яңартуның һәм аны алу шартларын модернизацияләүнең төп механизмы булчак.

Яңа федераль дәүләт белем бирү стандартларының төп өлеше-башлангыч, төп, урта гомуми белем бирү программаларын үзләштерү нәтижәләренә карата таләпләр. Яңа федераль дәүләт белем бирү стандартлары белем бирү нәтижәләре турында күзаллауны шактый киңәйтә һәм фән нәтижәләрен нормалаштыруга гына түгел, шәхес, гаилә, жәмгыять һәм дәүләтнең көтелгән перспективаларын һәм ихтыяжларын килештерү нигезендә формалаштырылган метапредмет һәм шәхси нәтижәләргә ирешүгә дә, шулай ук тиешле яшьтә бала үсеше турында заманча фәнни күзаллауларга да юнәлтә.

Башлангыч мәктәп баскычында, башлангыч гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартлары (алга таба - федераль дәүләт белем бирү стандартлары) нигезендә, төп компетенцияләренә үзләштерүне тәмин итә торган, үз эшчәнлегенә оештыра һәм укый белүне тәмин итә торган универсаль уку гамәлләрен формалаштыру мөһим. Димәк, башлангыч мәктәптә педагогларга үз-үзгә оештыру һәм үз-үзгә бәяләү технологияләрен үзләштерергә кирәк.

Төп мәктәп баскычында төп гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартлары (алга таба- федераль дәүләт белем бирү стандартлары) тарафыннан укучыларның үз-үзләрен үстерүгә һәм шәхси үзбилгеләнешкә сәләтен формалаштыруга, үз уку максатларын мөстәкыйль билгели һәм аларга ирешү юлларын планлаштыра белүгә, укытучы һәм яшьтәшләре белән уртак хезмәттәшлек оештыруга аерым игътибар бирелә.

Әлеге нәтижәләргә ирешү яшүсмерләрнең социаль һәм укыту эшчәнлегенә төрле өлкәләрдә сынап карау, интенсив аралашу, практик социаль тәҗрибә алуны күздә тоткан яңа формаларын кертүне таләп итә.

6. Сәләтле балаларга һәм аларның педагогларына адреслы ярдәм күрсәтү

Балалар һәм яшьләрнең интеллектуаль-ижади потенциалын ачу сәләтнең төрле типларын (һәм аларның бергә кушылуын) ачыклауга, аларга ярдәм итүгә юнәлдерелгән, Аларның иң мөһимнәре:

интеллектуаль сәләт;

ижатка һәм сәнгатькә сәләт;

спортка сәләт;

социаль сәләт..

7. "Татарстан Республикасында рус теле" проектын тормышка ашыру

Проект мәктәп укучылары өчен рус теле һәм әдәбияты буенча фәнни, фәнни-гамәли конференцияләр, олимпиадалар һәм конкурслар оештыруны һәм үткәрүне күздә тотта.

8. Милли мәгариф системасын үстерү.

Чараларны тормышка ашыру туган телләренә һәм әдәбиятларны популярлаштыруга, тел культурасын үстерү өчен фәнни-методик һәм белем бирү шартларын булдыруга китерәчәк;

9. Махсус (коррекцион), инклюзив белем бирү системасын үстерү

Чараның максаты-белем бирү оешмаларында заманча таләпләргә җавап бирүче укыту-тәрбия процессын алып бару, тәрбияләнүчеләренә комплекслы үстерү һәм реабилитацияләү өчен уңайлы шартлар тудыру.

10. Мәгариф объектларында янгынга каршы чаралар.

Чараларның максаты-гомуми белем бирү оешмаларында янгың куркынычсызлыгын тәмин итү. Төп программа чараларына тавыш белән кисәтү, автоматик янгың сигнализациясен ремонтлау (алмаштыру), системага хезмәт күрсәтү һәм башкалар керә.

11. Белем бирү оешмаларында каршылыксыз мохит булдыру

Чараның максаты булып инвалидлар һәм физик мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең, шул исәптән мәктәп яшендәге укучыларның, тормыш эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләре объектларына һәм хезмәт күрсәтүләргә тоткарлыксыз үтеп керү шартларын формалаштыру тора.

III. Ярдәмче программа чараларын ресурслар белән тәэмин итү

2021-2025 елларга Ярдәмче программаны Балык Бистәсе муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән финанслау күләме 124403,81 мең сум тәшкит итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел-22968,32 сум

2022 ел-23887,05 сум

2023 ел-24842,53 сум

2024 ел-25836,23 сум

2025 ел-26869,68 сум

2021-2025 елларга Ярдәмче программаны Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән финанслау күләмнәре 1580500,26 сум тәшкит итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 291803,20 сум

2022 ел - 303475,33 сум

2023 ел - 315614,34 сум

2024 ел - 328238,92 сум

2025 ел - 341368,47 сум

Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фараз характерында һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) Балык Бистәсе муниципаль районы Советы карары нигезендә аныкланачак.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы

Ярдәмче программаның төп чараларын, шул исәптән "Россия Федерациясендә мәгариф турында" Федераль законны гамәлгә ашыру максатында, норматив хокукый актларны эшләү һәм раслау планлаштырыла:

- төрле дәрәжәдәге, төрдәге һәм юнәлештәге белем бирү программалары буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру, белем бирү программаларын тормышка ашыруның челтәрле формаларында белем бирү процессын оештыру;

- дистанцион белем бирү технологияләрен һәм электрон укытуны файдаланып, белем бирү программаларын тормышка ашыру, мәктәп укучылары олимпиадаларын үткөрү.

"2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү" муниципаль программасына 3 кушымта

**"2021 - 2025 ЕЛЛАРГА ӨСТӘМӘ БЕЛЕМ БИРҮНЕ ҮСТЕРҮ"
ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАСЫ**

Ярдәмче программа исеме	2021 - 2025 елларга өстәмә белем бирү үстерү (алга таба – Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	“Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге” МКУ "ТР Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр сәясәте, спорт һәм туризм бүлеге" МКУ "ТР Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының социаль-мәдәни өлкә бүлеге" МКУ
Ярдәмче программаның максаты	Балаларга өстәмә белем бирү системасында белем бирү программаларын модернизацияләү, уку-укуту нәтижеләренен заманча сыйфатына ирешүгә юнәлдерелгән; Россия Федерациясе халыкларының рухи-әхлакый кыйммәтләре, тарихи һәм милли-мәдәни традицияләре нигезендә гармонияле үсеш алган һәм социаль җаваплы шәхес тәрбияләү
Ярдәмче программаның бурычлары	Балык Бистәсе муниципаль районында балаларга өстәмә белем бирү учреждениеләре эшчәнлеген яңарту; балаларга өстәмә белем бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтү сыйфатын күтәрү; балаларга өстәмә белем бирү системасында илебез педагогикасының иң яхшы традицияләрен саклап калу һәм дәвам итү; өстәмә белем бирү системасының кадрлар потенциалын камилләштерү, бала шәхесенең гармонияле үсеше өлкәсендә педагогик эшчәнлекнең һөнәри дәрәжәсен күтәрү; балаларга өстәмә белем бирү учреждениеләренен матди-техник базасын камилләштерү
Ярдәмче программаны тормышка ашыру сроклары	2021-2025 еллар
Ярдәмче программаны еллар һәм чыганаclarга бүлеп финанслау күләмнәре	2021-2025 елларга Балык Бистәсе муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән ярдәмче программаны финанслау күләмнәре 122029,28 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел-22 529,91 мең сум 2022 ел-23431,11 мең сум, 2023 ел-24 368,36 мең сум 2024 ел-25 343,09 мең сум 2025 ел-26 356,81 мең сум 2021-2025 елларга Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән ярдәмче программаны финанслау күләмнәре 271791,07 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел-50180,00 мең сум 2022 ел-52187,20 мең сум

	<p>2023 ел-54274,69 мең сум 2024 ел-56445,68 мең сум 2025 ел-58703,50 мең сум</p> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре фараз характерында һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) Балык Бистәсе муниципаль районы Советы карары нигезендә аныкланачак.)</p>
<p>Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруның соңгы көтелгән нәтижеләре (нәтижеләрне бәяләү индикаторлары)</p>	<p>Ярдәмче программа чараларын 2025 елга гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:</p> <p>6-18 яшьлек балаларның өстәмә белем бирү программалары белән колачлауны саклау;</p> <p>балаларга өстәмә белем бирү муниципаль оешмалары педагогик хезмәткәрләренә уртача айлык эш хакын уртача айлык хезмәт хакына карата арттыру;</p> <p>дәрестән тыш һәм мәктәптән тыш эшчәнлекнең төрле формаларына тартылган балалар һәм яшүсмерләр санын арттыру;</p> <p>актив тормыш позициясе, мөстәкыйльлек һәм ижади инициативаны күрсәтүче балалар ижтимагый берләшмәләре, яшьләр үзидарәсе органнары эшчәнлегенә жәлеп ителгән балалар санын арттыру, социаль эһәмияткә ия эшчәнлекне үстерү;</p> <p>фестивальләр, конкурслар, олимпиадалар белән колачланган мәктәп яшендәге балаларның чагыштырма санын арттыру;</p> <p>сәламәтлекне ныгытырга ярдәм итүче мәктәпләренә чагыштырма санын арттыру;</p> <p>физкультура-спорт секцияләрендә шөгыйльләнүче укучыларның чагыштырма санын арттыру;</p> <p>яшәү категориясе, социаль һәм мөлкәти статус, сәламәтлек торышы, модельләр һәм социальләштерү программалары белән колачланган балалар санын арттыру</p>

I. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы, төп проблемаларның тасвирламасы һәм аларны чишү юллары

Балык Бистәсе муниципаль районының мәгариф системасында 3 өстәмә белем бирү оешмасы эшли, аларда 1705 укучы шөгыйльләнә, бу мәктәп укучыларының гомуми санының 81% ын тәшкил итә.

Татарстан Республикасы Президенты Р. Н.Миңнеханов күрсәтмәсе нигезендә районда өстәмә белем бирү оешмаларында балаларны исәпкә алуның электрон системасын кертү буенча эш алып барыла.

Балаларга өстәмә белем бирү сәнгать-эстетик, физкультура-спорт, туристлык-туган якны өйрәнү, техник; социаль-педагогик мәгариф программалары буенча гамәлгә ашырыла.

Тәрбия эше гражданлык-патриотик, әхлакый-рухи, сәламәтлекне саклау, экологик, гаилә кыйммәтләрен тәрбияләү, интеллектуаль, коммуникатив мәдәниятне формалаштыру, хокукый тәрбия һәм куркынычсызлык культурасы юнәлешләре буенча алып барыла.

Балык Бистәсе муниципаль районында түбәндәге балалар хәрәкәтләре эшли: Татарстан Варислары Берлеге, яшь юл хәрәкәте инспекторлары (ЮИД), «Юнармия» бөтенроссия балалар-яшүсмерләр хәрби-патриотик ижтимагый хәрәкәте, Россия мәктәп укучылары хәрәкәте, хокук бозуларны профилактикалау мәктәп отрядлары, мөстәкыйль балалар (SMS-балалар), яшь янгынчылар дружиналары.

«Балалар ижат үзәге» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениесе экологик-биологик, туристик-туган якны өйрәнү, социаль-педагогик, сәнгать-эстетик, техник юнәлешләр буенча эшли.

"Ф.Әхмәдиев исемендәге сэнгатъ мэкътәбе" муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениесе 4 юнәлештә эшли: музыкаль сэнгатъ (фортепиано, баян, гитара), сынлы сэнгатъ, хореография сэнгате, театр сэнгате.

«Балалар сәламәтләндрерү-белем бирү (профиль) үзәге» муниципаль бюджет өстәмә белем бирү учреждениясенә эш юнәлешләре: бадминтон, самбо, баскетбол, спорт туризмы, көрәш, футбол, волейбол, алкалы хоккей, өстәл теннисы, черлидинг, пауэрлифтинг, шахмат.

Тәрбияләнүчеләрнең казанышлары

Өстәмә белем бирү учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләрнең казанышлары:

- техник (авиамоделльләштерү, автомоделльләштерү, уйлап табу, конструкцияләү, презентацияләр, радиотехника, робототехника, суднолар модельләштерү, яшь янғын сүндерүчеләр);
- сэнгатъ-эстетик (вокал, декоратив-гамәли ижат, сынлы сэнгатъ, кинематография, театр сэнгате, фотография, , сэнгатъле уку);
- экологик-биологик (сынлы сэнгатъ, декоратив-гамәли ижат, кинематография, әдәби ижат, фотография);
- социаль-педагогик (юл йөрү кагыйдәләре, коррупциягә каршы көрәш, бала хокуклары, әдәби ижат, кинематография, медицина, фотография);
- туристлык-туган якны өйрәнү (сынлы сэнгатъ, фотография).

Районның балаларга өстәмә белем бирү муниципаль системасында төрле юнәлештәге 3 өстәмә белем бирү учреждениесе бар.

2019-2020 уку елында өстәмә белем бирү белән балаларны колачлау 82 % тәшкил итте (1747 бала). Уку елы дәвамында, катлаулы эпидемиологик вәзгыятькә карамастан, өч учреждение коллективлары халыкара, бөтенроссия, республика һәм муниципаль акцияләрдә, чараларда һәм проектларда актив катнаштылар.

2020 елның 23 мартыннан 31 маена кадәр "Балалар сэнгатъ мэкътәбе" МБУда тәрбияләнүчеләр төрле муниципаль, республика, бөтенроссия һәм халыкара конкурсларда һәм фестивальләрдә катнаштылар:

- «Без бергә» балалар сэнгатъ ижаты милли фестиваленә ТАССР төзелүнең 100 еллыгын бәйрәм итүгә багышланган Лаеш шәһәрндә узган республика зона этабы;
- «Театр буларак театр " VI Республика сәхнә сэнгате конкурсы (Алексеева Диана «Нәфис сүз, урта яшь» номинациясендә 3 нче урынны яулады);
- Хореография сэнгатенә Н. Д. Юлтыева исемендәге «Хыял юлы» V Халыкара фестиваль-конкурсы. («Рапсолия " Балалар хореография коллективы 2 дәрәжә лауреат);
- «Сөйкемле Шүрәле» - Габдулла Тукай әсәрләре буенча XI Бөтенроссия ижат эшләре конкурсы;
- «Изумруд яңгыр» I Халыкара балалар һәм яшүсмерләр ижаты фестиваль-конкурсы (рәссамнар: Карпова Анастасия 2 дәрәжә лауреаты, Садикова Диләрә һәм Мингарипова Азалия-1 дәрәжә лауреатлар; " Рапсодия» коллективы-1 дәрәжә лауреат);
- Балалар һәм яшүсмерләр ижатының «Виктория» XI Халыкара фестиваль-конкурсы, Бөек Ватан сугышында жиңүнең 75 еллыгына багышланган (вокалчылар Маслова Мария һәм Миннекаева Адилә, 2 дәрәжә лауреатлар).

2019-2020 нче уку елы дәвамында «Балалар сәламәтләндрерү - белем бирү профильле үзәге» МБУдә 40 төркемдә 493 укучы шөгыйльләнде. Алар 14 спорт-массакуләм чарада катнаштылар; район ярышларында призлы урыннар саны - 120. Укучылар 7 – Бөтенроссия, 7 төбәкара, 51-республика , 21-зона ярышларында 84 бүләккә ләк булды.

«Балалар сәламәтләндрерү - белем бирү профильле үзәге» физкультура-спорт эшчәнлеген иң яхшы оештыру буенча Бөтенроссия конкурсында лауреат булды.

«Балалар сәламәтләндрерү - белем бирү профильле үзәге» педагоглары «Тәрбия һәм өстәмә белем бирү өлкәсендә иң яхшы хезмәткәр " грантына ия булдылар:

- «Балаларга өстәмә белем бирү оешмасының иң яхшы директоры» номинациясендә - «Балалар сәламәтләндрерү - белем бирү профильле үзәге» муниципаль бюджет белем бирү учреждениесе директоры-Гиннатуллин Илнур Ибраһим улы;

- «Физкультура-спорт юнәлешендәге иң яхшы өстәмә белем бирү педагогы» номинациясендә өстәмә белем бирү педагогы-Шәмсевалиев Гамил Гаптрәшит улы.

- Хәлиловлар гаиләсе «Татарстанның бадминтон гаиләсе» республика турнирында 3 нче урынны яулады.

«Балалар ижаты үзәге» МБУ каршында 78 түгәрәк эшләде, аларда 6 юнәлеш буенча эш алып барылды: туристик-туган якны өйрәнү, хәрби-патриотик, техник, социаль-педагогик, сәнгать-эстетик, экологик-биологик. Агымдагы уку елында түгәрәкләрдә һәм берләшмәләрдә 1002 укучы шөгылләнәде.

22 майда онлайн конференция режимында «Кванторида 2020» Республика фәнни-техник ижат конкурсы узды. «Робототехника» номинациясендә (кече яшь төркеме) Балалар һәм яшүсмерләр ижаты үзәге укучылары беренче ике призлы урын яуладылар.

Балалар ижат үзәге өстәмә белем бирү педагоглары белән берлектә мәктәпләрдә төрле акцияләр үткәрдә. ТАССР төзелүнең 100 еллыгына багышлап, «Акыл, интуиция, тизлек» республика интеллектуаль уенының муниципаль этабы үткәреде, районыбызның хезмәт ветераннары белән очрашу үткәреде, юбилей датасына багышланган бәйрәм чараларында катнаштылар, шулай ук барлык район мәдәни-массакүләм чараларында актив катнаштылар.

Каникуллар вакытында укучылар спорт белән шөгылләнүләрен давам итәләр, мәктәп яны лагерьларында һәм хезмәт лагерьларында сәламәтлекләрен ныгыталар. Ел саен укучыларның сукбайлыгын, караучысызлыгын профилактикалау буенча планнар тормышка ашырыла.

Педагогик осталыкны камилләштерүнең төп формалары булып семинарлар, мастер - класслар, дәрәсләрдә үзара катнашу тора.

Өлеге чараларның максатлары төрле: спорт мөмкинлекләрен үстерү, укучыларның теге яки бу сыйфатларын формалаштыру, күзаллауларын киңәйтү һ. б. Эшчәнлек барышында үз вакытында хәл итүне таләп итә торган түбәндәге проблемалар ачыкланды:

1. өстәмә белем бирү мәсьәләләрендә педагогик составның компетентлыгы житезлек дәрәжәдә түгел һәм педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыруга мотивациясе житезлек түгел:

Күз алдында тотылган хәл итү юллары:

- педагогик кадрларны дәрәс сайлап алуны гамәлгә ашыру;
- курс һәм конкурсара эзерлек аша тренер-укытучыларның һөнәри осталыгын үстерү өчен шартлар тудыру;
- төрле дәрәжәдәге ярышларда яхшы нәтижеләргә ирешкән тренерларны бүләкләү.

2. Белем бирү процессының матди-техник жиһазланышы житезлек түгел.

Күз алдында тотылган хәл итү юллары:

- спонсорлык ярдәме;
- чаралар уздырганда социаль активлыкны арттыру һәм учреждениеләр һәм оешмалар белән элементәне ныгыту.

Болар барысы да өстәмә белем бирү педагогларының төрле юнәлешләрдә тәрбияләнүчеләр белән нәтижелә эш алып баруларын оештырырга мөмкинлек бирәчәк. Балаларның сәләтен үстерергә һәм алар белән бергә камиллеккә, бу процессның һәр катнашучысының шәхси үсешендә яңа үрләргә ирешергә омтылырга ярдәм итәчәк.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары, бурычлары һәм чаралары, соңгы нәтижеләренә тасфирламасы, тормышка ашыру сроклары һәм этаплары

Ярдәмче программаның максаты-балаларга өстәмә белем бирү системасында уку-укыту нәтижеләренә заманча сыйфатына һәм социальләштерү нәтижеләренә ирешүгә юнәлдерелгән белем бирү программаларын модернизацияләү.

Ярдәмче программа түбәндәге бурычларны хәл итә:

- балаларга өстәмә белем бирү буенча муниципаль хезмәтләренә сыйфатын күтәрү;
- районда өстәмә белем бирү оешмасы эшчәнлегә эчтәлеген яңарту
- балаларга өстәмә белем бирү системасында ил педагогикасының иң яхшы

- традицияларен саклап калу һәм дәвам итү
- мөмкинлекләре чиклэнгән балалар өчен программаларны киңәйтү;
 - өстәмә белем бирү системасының кадрлар потенциалын камилләштерү, бала шәхесенә гармонияле үсеш өлкәсендә педагогик эшчәнлекнең һөнәри дәрәжәсен күтәрү;
 - грантлар, стипендияләр алуға проектларны эшләүдә, шулай ук төрле дәрәжәдәге һөнәри-педагогик һәм ижади конкурсларда (авторлык программалары һәм методик эшләнмәләр конкурсы һ. б.) өстәмә белем бирү педагогларының актив катнашуын дәвам итү;
 - өстәмә белем бирүнең матди-техник базасын үстерү;
 - тәрбия эше системасын камилләштерү.
 - коллективларның проект эшчәнлеген алга таба камилләштерү һәм үстерү, профильле уку йортлары белән уку-методик һәм ижади элементларне тирәнәйтү;
 - өстәмә белем бирү педагогларының грантлар, стипендияләр алуға проектларны эшләүдә, шулай ук төрле дәрәжәдәге һөнәри-педагогик һәм ижади конкурсларда актив катнашуын тәмин итү («Балаларга тәрбия һәм өстәмә белем бирү өлкәсенә иң яхшы хезмәткәре» Республика һөнәри осталык конкурсының төрле номинацияләрендә, авторлык программалары һәм методик эшләнмәләр конкурсларында һ.б.).

Ярдәмче программаның төп чаралары характеристикасы

"Балалар сәламәтлегендә тайпылышларны иртә ачыклау" проектының тормышка ашыру.

Татарстан Республикасы Президенты Р.Н. Миңнеханов күрсәтмәсе буенча Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән берлектә "АРМИС" аппарат-программа комплексларын кулланып, укучыларның сәламәтлеге торышында тайпылышларны иртә ачыклау буенча эш башланды. "АРМИС" -моноблоклы, аз габаритлы, универсаль аппарат-программа комплексы, аңа цифрлы интерфейс аша кешенең физик параметрларын теркәү датчиклары тоташтырыла. "АРМИС" АПКсы 2 гомуми белем бирү оешмасына: : 1нче Балык Бистәсе гимназиясенә, 2нче Балык Бистәсе урта мәктәбенә куелды.

"Дәресләрдән соң мәктәп" проектының тормышка ашыру

"Дәрестән соң мәктәп" комплекслы проектының тормышка ашыру дәвам итә. Проектның асылы мәктәпләрдә техник ижат һәм тикшеренү эшчәнлегенә өчен базаны яңартудан, аеруча түгәрәк эшчәнлегенә бөтен спектрны яңадан торгыздан гыйбарәт. Проектның тормышка ашыру зарурлыгына бәйле рәвештә, мәктәпнең барлык бай инфраструктурасы балалар хакына, аларның ижади потенциалын ачу, уңышлы шәхес формалаштыру, дәресләрдән соң да килчәк һөнәрне аңлы сайлау буенча эзерлек өчен эшләргә тиеш.

Мәгариф системасында сәламәтлек саклау эшчәнлегенә үстерүнең төп векторы - "Мәктәп-сәламәтлек территориясе" озақ сроклы проектының тормышка ашыру, ул түбәндәге төп юнәлешләренә үз эченә ала:

"Профилактик белем бирү программаларын тормышка ашыру",

"Укучыларның физик тәрбияләү системасын үстерү",

"Укучыларның туклануын рациональләштерү",

"Сәламәтлек саклау өлкәсендә педагогларның һөнәри компетенциясен күтәрү",

"Укучыларның гаиләләрен сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру буенча 2 нче программага, шул исәптән "Уңышка юл" программасына жәлеп итү",

"Укучыларның профилактик эштә, социаль әһәмиятле проектларны ("Лидерлык нигезләре", "Мөстәкыйль балалар" һ. б.) тормышка ашыруда катнашу",

"Профилактик наркологик тикшерүләр үткәрү".

Бүгенге көндә мәктәптә укучыларның тукландыруның сыйфатын яхшырту һәм кайнар ризык белән тәмин ителүче укучылар санын арттыру аеруча актуаль мәсьәләләр. Районда бу юнәлеш буенча максатчан эш алып барыла, аның нәтижәсе булып кайнар ризык белән тәмин ителеш 99,7 процент тәшкил итә.

Урыннарда туклану бәясен исәпләү якынча ике атналык меню нигезендә башкарыла.

Балалар хэрэгтлэре һәм балаларны социальләштерү формаларын үстерү

Районның балалар хэрэгтәндә 1901 бала һәм яшүсмер катнаша, бу укучыларның гомуми санының 89 процентын тәшкит итә. 2015 елдан бирле "Активистларның район Советы" республика проекты тормышка ашырыла, "Игелек бүлек итәбез", "Игелекле эшләр юллары буйлап", «Сәламәтлек минем кулларымда», "Геройлар даны белән горуруланабыз", «Чиста яр», «Сугышка хатын - кыз йөзе хас түгел...» социаль - гуманитар проектын да катнашу, ТАССРның 100 еллыгын бәйрәм итү дәвам итә.

Мәктәп укучыларының закон нигезендә үз-үзләрен тотышын Формалаштыру һәм аларны хокукый грамоталылыкка өйрәтү максатларында 2007 елдан башлап Татарстан Республикасы мәгариф системасында хокук бозуларны профилактикалау буенча мәктәп отрядлары актив үсә. 2020 елның 1 сентябренә мәктәпләрдә 20 отряд (алга таба - профилактика отрядлары) эшли. Катнашучыларның гомуми саны-132 кеше.

2009 елдан башлап Татарстан Республикасы буенча Эчке эшләр министрлыгы, Татарстан Республикасы Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм министрлыгы һәм Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан мәгариф учреждениеләренә хокук бозуларны профилактикалау отрядлары арасында республика конкурсы үткәрелә.

2008 елдан башлап Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы, Россия Федерациясенә наркотиклар әйләнешен контрольдә тоту буенча федераль хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча идарәсе белән берлектә, "Мөстәкыйль балалар" ведомствоара проекты тормышка ашырыла. Аның максаты-мәктәп яшендәге балалар тарафыннан тәмәке, алкоголь һәм психоактив матдәләренә беренче куллануны кисәтү.

Укучы үзе шәхси контрактта тәмәке тарту, алкоголь һәм психоактив матдәләр куллануны гына түгел, ә норматив булмаган лексика, вандализм, ялкаулыкны да үзе сайлап тыелган гамәлләр исемлегенә кертә.

Балалар хэрэгтән үстерү, балаларны социальләштерү буенча төп чаралар:

- Татарстан Республикасы мәгариф учреждениеләрендә Ватанга мөхәббәт, гаилә кыйммәтләрен һәм гореф-гадәтләрен, шәхеснең гомуми мәдәниятен, укучыларның Россия гражданлык тәңгәллеге, толерантлык мәдәниятен, этник һәм конфессияара багланьшлар, Ватанны саклауга әзерлек һәм яшьләрдә Россия Федерациясе Кораллы Көчләре сафларында хезмәт итүгә позитив караш формалаштыруга юнәлтелгән заманча хәрби-патриотик, фәнни-техник, рухи-эстетик, экологик тәрбия программаларын тормышка ашыру.;

- яшьләргә патриотик тәрбия бирү белән шөгыйльәнүче балалар һәм яшьләр оешмалары эшчәнлегенә мониторинг, яшьләргә патриотик тәрбия бирү буенча методик рекомендацияләр эшләү, Бөек Ватан сугышы һәм тарихның башка мөһим вакыйгалары турында тарихи хәтерне саклауга юнәлдерелгән республика акцияләре үткәрү;

- шәхси һәм ижтимагый әһәмияткә ия эшчәнлек, шул исәптән федераль дөүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру аша укучыларны тәрбияләү һәм социальләштерү өчен шартлар тудыру;

-мәгарифтә дөүләт-ижтимагый идарә, шул исәптән балалар ижтимагый үзидарәсе формаларын үстерү;

- балалар өчен кеше хокуклары һәм бала хокуклары өлкәсендә белем алуны тәәмин итә торган чаралар комплексын эшләү;

- балалар белән эшләүче оешма һәм учреждение белгечләрен укуту һәм квалификацияләрен күтәрү буенча гамәлдәге программаларны, аларга балаларның мәнфәгатләренә кагылышлы карарлар кабул итүдә катнашу хокукын аңлатучы махсус бүлек кертү юлы белән киңәйтү һәм аны тормышка ашыру принциплары;

- балаларның мәнфәгатләренә кагылышлы карарлар кабул итүдә катнашуын бәяләү һәм даими мониторинг системасын һәм механизмын булдыру;

- "Лидерлык нигезләре", "Мөстәкыйль балалар", "Балалар республика Думасы" проектларын үстерү;

- Республика Стратегиясенә төп чараларын гамәлгә ашыру буенча балалар ижтимагый оешмалары тарафыннан проектлар банкын формалаштыру.

III. Ярдәмче программаның социаль-икътисадый нәтижәлелеген бәяләү

Ярдәмче программаның нәтижәлелеген бәяләү түбәндәге таблицада күрсәтелгән индикатив күрсәткечләр нигезендә гамәлгә ашырыла:

Индикатор исеме	2021	2022	2023	2024	2025
1	4	5	6	7	8
6-18 яшьләрдәге балаларны өстәмә белем бирү программалары белән колачлау, процент	81	82	83	83	84
Балалар ижтимагый берләшмәләре, яшьләр үзидарә органнары эшчәнлегенә жәлеп ителгән, актив тормыш позицияле, мөстәкыйльлек һәм ижади инициативалы балалар санының артуы (2015 елга карата%) процентларда	89	90	90	91	92
Фестивальләр, конкурслар, олимпиадалар белән колачланган мәктәп яшендәге балаларның чагыштырма саны-процент	100	100	100	100	100
Сәламәтлекне ныгытуга ярдәм итүче мәктәпләрнең чагыштырма саны - процент	65	67	70	75	80
Балаларның гомуми санына карата яшәү урыны, социаль һәм мөлкәти статусы, сәламәтлек торышы категорияләре буенча, модельләр һәм социальләштерү программаларына жәлеп ителгән балаларның өлеше, процентлар	92,9	93	93	94	94

Факттагы күрсәткечләрнең планда каралган күрсәткечләргә житүе Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген раслаячак.

Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә:

- региональ һәм муниципаль әһәмияткә ия булган оешмаларда балаларга өстәмә белем бирү буенча дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын арттыру планлаштырыла;
- Татарстан Республикасында ОДО эшчәнлеген стимуллаштыру системасы камилләштереләчәк.;
- күп функцияле социаль үзәкләр буларак, ОДОның заманча имиджы булдырылачак;
- баланың социаль актив шәхесен формалаштыруга юнәлдерелгән заманча белем бирү программалары гамәлгә кергү дөвам итәчәк;
- өстәмә белем бирү хезмәтләре белән колачланган укучыларның өлешен арттыру күздә тотыла;
- мәгариф оешмаларында белем бирү процессын оештырганда заманча мәгълүмати-компьютер технологияләрен куллану зонасы киңәячәк.;
- дәрестән тыш һәм мәктәптән тыш эшчәнлекнең төрле формаларында эшләүче балалар һәм яшүсмерләр санын арттыру планлаштырыла.

"2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы мәгарифен үстерү" муниципаль программасына 4 кушымта

**2021-2025 ЕЛЛАРГА
“БАЛЫК БИСТӘСЕ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ СӘЛӘТЛЕ БАЛАЛАРЫ”
ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАСЫ**

Ярдәмче программаның исеме	2021-2025 елларга “Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары” ярдәмче программасы (алга таба – Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаны төп эшләучеләр	“Татарстан Республикасы Балык Бистәсе муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге” МКУ (алга таба - Мәгариф бүлеге)
Ярдәмче программаның максаты	Сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү һәм үстерү системасын формалаштыру
Ярдәмче программаның бурычлары	сәләтле балаларның интеллектуаль, мораль-физик үсеше өчен максималь уңай шартлар тудыру; сәләтле балаларның ижади эшчәнлеген стимуллаштыру; сәләтле балалар белән эшләүдә яна мәгариф эчтәлеген, прогрессив технологияләргә эшләрү һәм гамәлгә ашыру; сәләтле балаларга фәнни-тикшеренү эшчәнлеген барышында аларның шәхси ижади сәләтләрен тормышка ашыру өчен шартлар тудыру; сәләтле балалар белән эшләүче укытучылар, тәрбиячеләр, өстәмә белем бирү педагогларының квалификациясен күтәрү
Ярдәмче программаны тормышка ашыру сроклары	2021 - 2025 еллар
Ярдәмче программаны еллар һәм чыганаclarга бүлүп финанслау күләмнәре	2021-2025 елларга Программаны финанслау күләме Балык Бистәсе муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 7311602,15 сум тәшкит итәчәк, шул исәптән еллар буенча-7311602,15 сум: 2021 ел-1349920,00 2022 ел-1403916,80 сум 2023 ел-1460073,47 сум 2024 ел -518476,41 сум 2025 ел—1579215,47 сум
Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруның соңгы көтелгән нәтижеләре (нәтижеләргә бәяләү индикаторлары)	- муниципаль ярдәм системасына кертелгән сәләтле балалар санын арттыру; -сәләтле балалар белән эшләүче белгечләрнең һөнәри компетентлыгы дәрәжәсен күтәрү; -Балык Бистәсе муниципаль районының «Сәләтле балалар " банкына кергән сәләтле балаларга

	психологик-педагогик ярдәм күрсәтү; - сәләтле һәм талантлы балаларның заманча мэгълүмати ресурсларга үтемлелеген тәэмин итү; -сәләтле бала үсешенә индивидуаль траекториясен гамәлгә ашыруны тәэмин итү механизмын эшләү; -район укучыларының бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының региональ, муниципаль этапларында, ярышларда һәм ижади конкурсларда катнашуы нәтижеләренә рейтинг бәяләрен арттыру; - районда югары белемле талантлы яшьләргә социаль-икътисади ярдәм күрсәтү, кызыксындыру һәм районда калдыру механизмын эшләү.
--	---

1.Балык Бистәсе муниципаль районының белем бирү оешмаларында сәләтле балалар белән эшләүнең гомуми характеристикасы

Сәләтле балаларга ярдәм итү Балык Бистәсе муниципаль районы мэгариф системасында өстенлекле юнәлешләрнең берсе булып тора. Эш "2021-2025 елларга Балык Бистәсе муниципаль районында мэгарифне үстерү программасы" район программасы нигезендә оештырыла.

Балык Бистәсе районы муниципаль мэгариф системасында талантлы яшьләргә ачыклау һәм аларга ярдәм итү буенча нәтижелә эш системасы булдырылды, мәктәпкәчә һәм мәктәп яшендәге балаларның ижади сәләтләрен үстерү буенча билгеле бер тәҗрибә тупланды.

Мәктәпкәчә балалар учреждениеләрендә баланың интеллектуаль һәм ижади потенциалын үстерү буенча максатчан эш алып бару өчен мөмкинлекләр бар: танып-белү, музыкаль-эстетик, сәнгать-гамәли, экологик һәм спорт юнәлешләрендәге түгәрәкләргә оештырылган.

Югары уку мотивациясе булган сәләтле балалар өчен ел саен мәктәп укучыларының бөтенроссия һәм республика олимпиадаларының муниципаль туры үткәрелә.

Сәләтле балаларны ачыклау өчен өстәмә белем бирү системасы (балалар ижаты үзәге, Ф. Әхмәдиев исемдәге балалар сәнгать мәктәбе, балалар сәламәтләндерү-белем бирү (профильле) үзәге) ижади мохит булып торалар. Укучылар үз көчләрен мөстәкыйль фәнни-тикшеренү эшләү юлында сыныйлар.

Туган якны өйрәнү;филология;химия-биология;социаль-гуманитар юнәлешләр аеруча популяр булып тора.

Мэгариф бүлеге тарафыннан сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү һәм алга таба үстерү буенча дөүләт, муниципаль һәм башка оешмалар һәм учреждениеләр белән хезмәттәшлек алып барыла. «Портфолио»-тәрбияләнүчеләр һәм укучылар казанышлары системасы формалаштырылган, ул алга таба һөнәри үзбилгеләнеш һәм шәхес формалашуга кадәр күзәтеп торыла. Районның сәләтле балаларына ярдәм итү буенча төрле бизнес-структуралар жәлеп ителә, алар ярдәмендә сәләтле балалар өчен туристик походлар, тарихи урыннар буйлап сәяхәтләр оештырыла, балалар республика һәм Россиянең профильле лагерьларына жиберелә.

Шуңа да карамастан, укыту эшчәнлегенә мотивация югары булган балалар белән эшләүгә игътибар житәрлек түгел. Балаларны Олимпиада хәрәкәтенә жәлеп итү өчен сәләтле балаларны ачыклау, үстерү һәм аларга ярдәм итү системасын төзүгә кирәк:

- житәкчеләр өчен даими эшләүче семинарлар, укулар;
- балалар сәләтен үстерү проблемалары буенча педагоглар өчен методик семинарлар;
- түгәрәк эшчәнлеген үстерү (өстәмә белем бирү, дәрестән тыш эшчәнлек кысаларында), мәктәп олимпиадалары түгәрәкләре, сыйфат түгәрәкләре һ. б.);
- сәләтле балаларга һәм педагогларга район грант ярдәме системасын үстерү.

Сәләтле балаларны укыту, тәрбияләү һәм үстерү системасын кадрлар белән тәэмин итү проблема булып тора. Сәләтле балалар өлкәсендә махсус белемнәргә ия булмаган педагоглар үзләренә гамәли эшчәнлегендә сәләтле укучыларының сәләтен танып, аларның үсешен стимуллаштыра, сәләтле балаларның ата-аналарына квалификацияле ярдәм күрсәтә алмыйлар.

Педагогларның сәләтле балаларга мөнәсәбәте еш кына аларның талантларын танырга теләмәүдән сәләтләрән артык бәяләүгә кадәр үзгәрәп тора. Педагогларның квалификацияләренәң житәрлек дәрәжәдә булмавы күпчелек очракта сәләтле баланың үсешен тоткарлый, эчке һәм төрле конфликтлар тудыра, бу исә «талантның сулуына» да сәбәп булырга мөмкин.

Тәҗрибә күрсәткәнчә, сәләтле балаларга аерым игътибар бирелә торган урыннарда эффект еш кына бөтен укучылар коллективына да тарала. Бу, гомумән алганда, мәгариф системасының эш нәтижеләренә, ә алга таба – тулаем жәмгыять үсешенә дә уңай йогынты ясый. Бүген сәләтле балаларны укыту-иртәгә барлык балаларны укыту моделә.

Районның белем бирү учреждениеләрендә белем бирү системасы югары интеллектуаль һәм ижади потенциалга ия булган балаларның шәхси үсешен тулысынча тәмин итми, бу исә аерым укучыларның казанышлары дәрәжәсенә аларның югары потенциалы мөмкинлекләренә туры килмәвендә күренә. Педагоглар арасында табигать турында фәнни адекват һәм заманча күзаллаулар формалаштыру, сәләтле баланы ачыклау һәм үстерү юллары турында житди агарту эше таләп ителә. Хәзерге вакытта мәгариф системасын заманча укыту технологияләренә ия булган педагогик кадрлар белән тулыландыру зарурилыгы туды.

Балалар сәләте өлкәсендәге тикшеренүләр нәтижеләре буенча, югары сәләтләргә ия булган стандарт булмаган фикер йөртүче балалар еш кына төрле коммуникацияләрдә кыенлыклар кичерә, нерв киеренкеләгенә, борчылуның югары дәрәжәсенә ия, моның нәтижәсе буларак психосоматик авырулар килеп чыгарга мөмкин. Шуңа бәйле рәвештә районның сәләтле балаларына психологик-педагогик яктан ярдәм күрсәтү мәсәләсе актуаль булып тора.

Сәләтне үз вакытында тәңгәлләштерү максатыннан, сәләтле балаларны ачыклау һәм сайлап алу системасын булдырырга кирәк, ул бала турында төрле мәгълүмат чыганаclarыннан һәм квалификацияле психологик-педагогик диагностикадан файдалануга нигезләнган.

Билгеләнган юнәлеш буенча педагогик практиканы анализлау сәләтле һәм талантлы балаларның уңышлы үсешенә комачаулаучы төп проблемалар турында нәтижә ясарга мөмкинлек бирә:

- мәктәпкәчә һәм мәктәп яшендәге сәләтле балаларны ачыклау, диагностикалау һәм исәпкә алуның заманча системасы булмас, бу яшерен сәләтләргә ия булган балаларның сәләтен үз вакытында ачыклауауга китерә;

- мәктәпләрдә белем бирүнең гамәлдәге системасы интеллектуаль ижади потенциалга ия булган балаларның шәхси үсешен тулысынча тәмин итми.;

- педагогларның квалификацияләренәң житәрлек дәрәжәдә булмавы күпчелек очракта сәләтле баланың үсешен тоткарлый, эчке һәм төрле конфликтлар тудыра, бу «талантның сулуына» гына түгел, балаларда психосоматик авырулар да китереп чыгарырга мөмкин.;

- сәләтле балаларга индивидуаль психологик-педагогик ярдәм күрсәтү системасы булмас ;

- аз тәмин ителгән гаиләләрдән һәм мөмкинлекләре чикләнган талантлы балаларга социаль-икътисадый ярдәм күрсәтү системасы булмас ;

- районда сәләтле балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү буенча даими рәвештә аерым чаралар үткәрелсәдә , аларны ачыклау, исәпкә алу, мониторинглау һәм квалификацияле педагогик ярдәм күрсәтү буенча озак вакытлы комплекслы эш системасы юк.

«2021-2025 елларга Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары» ярдәмче программасы районда сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү һәм үстерү, сәләтле балаларның мәнфәгатьләрен һәм ихтыяжларын канәгатьләндерә торган белем бирү хезмәтләрен үстерү буенча төрле социаль институтларның тырышлыгын берләштерүне тәмин итә торган система булдыру аша билгеләнган проблемаларны хәл итүне күздә тотта.

2. Ярдәмче программаның максатлары, бурычлары, өстенлекле юнәлешләре

Ярдәмче программаның максаты:

-сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү һәм үстерү системасын формалаштыру.

Ярдәмче программаның бурычлары:

-сәләтле балаларның интеллектуаль, мораль-физик үсешә өчен максималь уңай шартлар тудыру;

-сәләтле балаларның ижади эшчәнлеген стимуллаштыру;

- сэлэтле балалар белэн эшлэүдә яңа мэгариф эчтәлеген, прогрессив технологияләрне эшләү һәм гамәлгә ашыру;
- сэлэтле балаларга фәнни-тикшеренү эшчәнлегә барышында аларның шәхси ижади сэләтләрән тормышка ашыру өчен шартлар тудыру;
- сэлэтле балалар белән эшләүче укытучылар, тәрбиячеләр, өстәмә белем бирү педагогларының квалификациясен күтәрү

Алгарышлы юнәлешләр:

- сэләтле балаларның дөньякүләм карашларын югары сыйфатлы үстерү аларга социаль мөнәсәбәтләрнең катлаулы дөньясында ориентлашырга мөмкинлек бирә.;
- шәхеснең рухи потенциалын, аның үсешенә эчкә хәрәкәт көчә, ижади яктан үз-үзен күрсәтүгә, раслауга һәм теләкләрән тормышка ашыруга юнәлтелгән эчкә энергия буларак формалаштыру . ;
- сэләтле балаларның фәнни-тикшеренү күнекмәләрен һәм ижади сэләтләрән үстерү;
- сэләтле балалар белән эшләү буенча белем бирү учреждениеләрән үстерү һәм аларга ярдәм итү;
- сэләтле балаларга муниципаль һәм социаль ярдәм күрсәтү;
- сэләтле балалар белән эшләүче кадрлар әзерләү системасын үстерү;
- сэләтле балалар белән эшләнүең төрле юнәлешләре һәм ярдәмче программаны гамәлгә ашыруны тәмин итү буенча оештыру чараларын гамәлгә ашыру.

3. Ярдәмче программа чараларын ресурслар белән тәмин итү

2021-2025 елларга Программаны финанслау күләме Балык Бистәсе муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 7311602,15 сум тәшкит итәчәк, шул исәптән еллар буенча-7311602,15 сум:

2021 ел-1349920,00

2022 ел-1403916,80 сум

2023 ел-1460073,47 сум

2024 ел -518476,41 сум

2025 ел—1579215,47 сум

4. Ярдэмче программаның төп күрсәткечләре (индикаторлары)

№ п/п	Күрсәткеч (индикатор) исеме	Үлчәү берәмлеге	Күрсәткечләр дәрәжәсе					
			2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1.	Сәләтле балалар белән эшләүче белгечләрнең һөнәри компетентлыгын арттыру.	%	27	29	31	33	35	37
2	«Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары " банкына кергән сәләтле балаларга психологик-педагогик ярдәм күрсәтүне тәмин итү	%	5	7	9	11	13	15
3	Сәләтле һәм талантлы балаларның заманча мэгълумат ресурсларына керү мөмкинлеген тәмин итү	%	100	100	100	100	100	100
4	Мәктәп дәрәжәсендә олимпиада хәрәкәте системасына кертелгән сәләтле балаларның чагыштырма саны (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	45	48	52	55	58	60
5	Муниципаль дәрәжәдә олимпиада хәрәкәте системасына кертелгән сәләтле балаларның чагыштырма саны (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	31	33	35	37	39	40
6	Муниципаль дәрәжәдәгә фәнни-практик һәм интеллектуаль конкурсларда катнашучы балаларның чагыштырма саны (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	25	21	22	23	24	25
7	Республика (бөтенроссия) дәрәжәсендәгә фәнни-практик һәм интеллектуаль конкурсларда катнашучы балаларның чагыштырма саны (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	9	9	11	12	13	14
8	Спорт ярышларының муниципаль этабында катнашучы балаларның чагыштырма өлеше (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	30	32	36	37	40	42

9	Республика һәм Бөтенроссия спорт ярышларында катнашучы балаларың чагыштырма өлеше (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	15	18	20	23	25	30
10	Ижади конкурсларның муниципаль этабында катнашучы балалар өлеше (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	25	28	30	33	36	38
11	Республика һәм бөтенроссия ижат конкурсларында катнашучы балалар өлеше (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	23	25	30	32	35	36
12	Балаларның Бөтенроссия һәм республика олимпиадаларының муниципаль этабында катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	12	12	13	13	14	14
13	Балаларның Бөтенроссия һәм республика олимпиадаларының төбәк этабында һәм йомгаклау этабында катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	0,4	0,5	0,6	0,7	0,9	1
14	Муниципаль дәрәжәдәге фәнни-практик, интеллектуаль конкурсларда балаларның катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	9	9	9	10	10	10
15	Балаларның һәм республика (бөтенроссия) фәнни-практик һәм интеллектуаль конкурсларда катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	3	3	4	4	5	5
16	Балаларның спорт ярышларының муниципаль этабында катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	26	27	28	29	29	30
17	Балаларның республика һәм Бөтенроссия спорт ярышларында катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	3	3	4	4	4	5
18	Балаларның ижади конкурсларның муниципаль этабында катнашу нәтижәлегенә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	30	32	34	36	38	40

19	Балаларның республика һәм Бөтенроссия ижат конкурсларында катнашу нәтижәләгә (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	3	3	4	4	5	5
20	Районда талантлы яшләргә социаль-икътисадый ярдәм күрсәтү, кызыксындыру (1-11 сыйныф укучыларының гомуми саныннан)	%	3	4	5	6	6	7

**2021-2025 елларга
“Балык Бистәсе муниципаль районының сәләтле балалары”
ярдәмче программасының төп чаралары исемлегә**

№ n/n	Төп чараның исеме	Жаваплы башкаручы	Тормышка ашыру срогы	Финанс- лау чыганагы	Финанслау (сумнарда)				
					2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1.	Сәләтле балаларны ачыклау системасын булдыру								
1.1.	Белем бирү оешмаларының эш системасына сәләтле балаларны иртә ачыклау һәм алып бару методикаларын эшләү һәм кертү	“Мәгариф бүлегә”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агым- дагы финанс- лау					
1.2.	Төрле эшчәнлек юнәлешләре буенча районның сәләтле балаларын ачыклау, үстерү һәм аларга ярдәм итү		2021-2025	Агым- дагы финанс- лау					
1.3.	Мәктәп укучыларының фәнни-гамәли конференцияләрен,	“Мәгариф бүлегә”МКУ, мәгариф оешмалары	2021-2025	Агым- дагы финанс- лау					

	түгэрэк өстэллэрен, казаньшларын тэкъдир итүне оештыру һәм үткэрү.								
1.4.	Район белем бирү оешмалары базасында сэлэтлелекне диагностикалауны гамэлгэ ашыру	Мэгариф оешмасы житэкчесе, мэгариф оешмалары	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
1.5.	Сэлэтле балаларны ачыклау мэсьэлэлэре буенча педагог – психологлар, укытучылар, өстэмэ белем бирү педагоглары, тэрбиячелэр белэн семинар-практикумнар үткэрү	“Мэгариф бүлеге”МКУ, методистлар	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
1.6.	"Балык Бистэсе муниципаль районының сэлэтле балалары" район мэгълүматлар банкын формалаштыру һәм аның актуаль торышын тээмин итү	“Мэгариф бүлеге”МКУ	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
1.7.	Олимпиада, конкурслар, ярышлар призерлары һәм жиңүчелэре турында мэгълүматлар банкы формалаштыру.	Мэгариф оешмалары житэкчелэре, методистлар	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
1.8.	Сэлэтле балалар белэн эшлэү өчен	“Мэгариф бүлеге”МКУ,	2021-2025	Агым-дагы					

	педагогик кадрларны эзерлэү, янадан эзерлэү һәм квалификацияләрен күтөрү системасын камилләштерү	житэкчеләр		финанс-лау					
2.	Сэләтле балаларны үстерүгә психологик-педагогик ярдәм күрсәтү								
2.1.	Педагог-психологлар тарафыннан сэләтле балалар, сэләтле балаларның ата-аналары белән индивидуаль консультацияләр үткәрү.	Мәгариф оешмалары житэкчеләре, педагоглар, педагог-психологлар	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
2.2.	Педагог-психологлар тарафыннан сэләтле балалар белән эшләрүче педагоглар өчен индивидуаль консультацияләр үткәрү.	Мәгариф оешмалары житэкчеләре, педагоглар, педагог-психологлар	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
2.3.	Төркем һәм индивидуаль психологик диагностиканы гамәлгә ашыру (план һәм сорау буенча)	Мәгариф оешмалары психологлары	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
2.4.	Ата-аналар жыелышлары, «Сэләт нәрсә ул», «Сэләтле баланы ничек тәрбияләргә " дигән темаларга түгәрәк өстәлләр үткәрү	Мәгариф оешмалары житэкчеләре, психологлары	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					

2.5.	Сэлэтле балалар белэн индивидуаль эш алып бару (соруау буенча)	Мэгариф оешмалары психологлары	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
2.6.	Сэлэтле балаларның-9 нчы сыйныф укучыларының һөнәри осталыкларын ачыклау эшен оештыру	Мэгариф оешмалары житәкчеләре, Гимадиева Э.Х.	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
2.7.	Мәктәпкәчә белем бирү системасында сэлэтле балаларны ачыклау буенча методик рекомендацияләр эшләү.	“Мэгариф бүлеге”МКУ, мәктәпкәчә мэгариф оешмалары педагог-психологлары	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.	Сэлэтле балаларның белем алу ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен канәгатьләндерә, аларның ижади үсешен һәм шәхси сыйфатларын үстерүне тәэмин итә торган оештыру - педагогик шартлар булдыру								
3.1.	Мэгариф оешмалары житәкчеләре өчен сэлэтле балалар мәсьәләләре буенча даими эшләүче семинарлар, укулар оештыру һәм үткәрү	“Мэгариф бүлеге”МКУ	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.2.	Балалар сэләтен үстерү проблемалары буенча педагоглар өчен методик семинарлар оештыру	методистлар	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.3.	Балаларны олимпиадаларга әзерләү буенча түгәрәк эшчәнлеген	мэгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					

	үстөрү (өстэмә белем бирү, дәрестән тыш эшчәнлек кысаларында, мәктәп олимпиадалары түгәрәкләре, сыйфат түгәрәкләре һ. б.);								
3.4.	Балаларны олимпиадаларга әзерләү буенча грант алучыларның эшен оештыру (республика грант бәйгеләре кысаларында проектларны гамәлгә ашыру)	Методистлар, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.5.	Сәләтле балаларның INTERNET челтәрендә белем бирү ресурсларына керү мөмкинлеген тәмин итү	мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.6.	Сәләтле балалар белән эшләүнең нәтижелелегенә мониторинг үткәрү	“Мәгариф бүлегә”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.7.	«Созвездие-Йолдызлык» эстрада сәнгате район фестивален оештыру һәм үткәрү .	“Мәгариф бүлегә”МКУ	2021-2025	Бюджет МР	30000	30000	30000	30000	30000
3.8.	"Дулкыннар" район фестивален оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлегә”МКУ	2021-2025	Бюджет МР	25000	25000	25000	25000	25000

3.9	Талантлы балаларны Республика парламент чыршысына жибөрү.	“Мәгариф бүлөгө”МКУ	2021-2025	Агым-дагы финанслау					
3.10	Республика һәм россия конкурсларында, фестивальләрдә катнашу өчен костюмнар тегү	“Мәгариф бүлөгө”МКУ	2021-2025	Бюджет МР	500000	500000	600000	600000	700000
3.11	“Созвездие-Йолдызлык” эстрада сэнгате республика фестивалендә катнашу»	“Мәгариф бүлөгө”МКУ	2021-2025	Бюджет МР	70000	70000	70000	70000	70000
3.12	"Дулкыннар" Республика фестивалендә катнашу	“Мәгариф бүлөгө”МКУ	2021-2025	Бюджет МР	20000	20000	20000	20000	20000
3.13	Мәктәпләрдә, балалар бакчаларында берләшмәләрнең ижади хисабы:: - музыкаль; - сэнгать; - декоратив-гамәли; - театр сэнгате; - техник ижат; -туризм-спорт.	“Мәгариф бүлөгө”МКУ	2021-2025	Агым-дагы финанслау					
3.14	Мәктәп уучыларының авиасудомодельчеләр һәм робототехника буенча республика һәм Россия шәхси-команда	“Мәгариф бүлөгө”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Бюджет МР	80000	80000	80000	80000	80000

	ярышларында катнашуу								
3.15	"Жырлы-моңлы балачак", "Умники-умницы", "Талантлар салават күпере" һ. б. интеллектуаль һәм ижади конкурслар, фестиваллар, турнирлар уздыру.	"Мәгариф бүлөгө"МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре, балалар ижат үзәге МБУ	2021-2025	Бюджет МР	50000	50000	50000	50000	50000
3.16	Мәктәпләр базасында профильле сыйныфлар ачу	Гомуми белем бирү оешмалары	2021-2025	Агымдагы финанслау					
3.17	Сәләтле балалар өчен район, төбәк конкурсларында, ярышларда, форумнарда катнашу	Гомуми белем бирү оешмалары	2021-2025	Агымдагы финанслау					
3.18	Югары уку йортлары базасында сәләтле укучыларны әзерләү. Тьюторлык әзерлегә ("БДИны 5кә" проектын гамәлгә ашыру кысаларында, олимпиадаларга әзерлек).	"Мәгариф бүлөгө"МКУ	2021-2025	Агымдагы финанслау					
3.19	Мәктәп укучыларының Бөтенроссия һәм республика олимпиадаларының мәктәп этабын үткәрү.	Гомуми белем бирү оешмалары	2021-2025	Агымдагы финанслау					
3.20	Мәктәп	"Мәгариф	2021-2025	Бюджет	20000	20000	20000	20000	20000

	укучыларының Бөтенроссия һәм республика олимпиадасының муниципаль этабын уздыру.	бүлгеге”МКУ, методистлар		МР					
3.21	Бөтенроссия һәм республика олимпиадаларының муниципаль этабы жинүчеләрененң региональ һәм йомгаклау этабында катнашуы	“Мәгариф бүлгеге”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Бюджет МР	217920	260917,80	211073,47	263476,41	213215,47
3.22	Район укучыларының вуз олимпиадаларында катнашуы	Мәгариф оешмалары житәкчеләре, методистлар	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.23	Сәләтле укучылар белән индивидуаль эшнең детальләштерелгән программаларын эшләү	Гомуми белем бирү оешмалары	2021-2025	Агым-дагы финанс-лау					
3.24	"Тере классика" яшь шигырь укучылар Халыкара конкурсының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлгеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	5000	5000	5000	5000	5000
3.25	Л. Н. Толстой исемендәге Республика фәнни-гамәли конференциясененң	“Мәгариф бүлгеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	5000	5000	5000	5000	5000

	муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү								
3.26	«Аксаков укулары " укучыларның фәнни-тикшеренү һәм ижат эшләре республика конкурсының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	5000	5000	5000	5000	5000
3.27	К. Насыри исемдәгә төбәкара яшүсмерләр фәнни-тикшеренү укуларының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	методистлар	2021-2025	МР бюджеты	7000	7000	7000	7000	7000
3.28	Республика Онегин укуларының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	5000	5000	5000	5000	5000
3.29	Мәктәп укучыларының "Кирилл-Мефодий укулары" республика фәнни-гамәли конференциясендә катнашу	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	3000	3000	3000	3000	3000
3.30	Рус теле буенча мәктәп укучыларының халыкара олимпиадасында катнашу	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	2000	2000	2000	2000	2000
3.31	Укучыларның «Тикшеренү	“Мәгариф бүлеге”МКУ	2021-2025	МР бюджеты	3000	3000	3000	3000	3000

	осталары” тикшеренү һәм проект эшләрнен муниципаль конференциясе	методисты							
3.32	Математика буенча муниципаль укучылар "Фән дөнъясында " фәнни-гамәли конференциясе	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	5000	5000	5000	5000	5000
3.33	Район укучыларының Г. Утыз Имәнгә багышланган фәнни-гамәли конференциядә катнашуы	Хисамова Л.Ф.	2021-2025	МР бюджеты	3000	3000	3000	3000	3000
3.39	" Театр яктылыкка, нурга илтә" исеме астында мәктәп театрлары конкурсын оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты, мәгариф онешмалары житәкчеләре	2021-2025	МР бюджеты	5000	5000	5000	5000	5000
3.40	Р. Фәхреддин исемдәге республика педагогик укуларының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	3000	3000	3000	3000	3000
3.41	"Туган як тарихы" муниципаль фәнни-гамәли конференциясен оештыру һәм үткәрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	3000	3000	3000	3000	3000
3.42	Укучыларның муниципаль "Тере физика" фәнни-	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	4000	4000	4000	4000	4000

	практик конкурсын оештыру һәм үткөрү								
3.43	"Яшь программист" муниципаль конкурсын оештыру һәм үткөрү»рү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	4000	4000	4000	4000	4000
3.44	«Фәнгә беренче адымнар» проект эшләренең муниципаль конкурсын оештыру һәм үткөрү.	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	МР бюджеты	5000	6000	7000	8000	9000
3.45	"Сомик" проектының олимпиадаларын һәм конкурсларын эзерләү һәм үткөрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	Агымдагы финанс-лау					
3.46	Укучының " Казанышлар портфолиосы» конкурсының муниципаль этабын үткөрү	“Мәгариф бүлеге”МКУ методисты	2021-2025	Агымдагы финанс-лау					
3.47	Төрле юнәлешләр буенча сәләтле балалар өчен профильле лагерьларда балаларның жәйге ялын һәм сәламәтләндерүне оештыру	“Мәгариф бүлеге”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агымдагы финанс-лау					
3.48	Сәләтле балалар өчен үзәк булдыру	“Мәгариф бүлеге”МКУ, мәгариф	2021-2025	Агымдагы финанс-					

		оешмалары		лау					
3.49	Башка республика, бөтенроссия конкурс чараларында катнашу	“Мәгариф бүлеге”МКУ, мәгариф оешмалары	2021-2025	МР бюджеты	100000	100000	100000	100000	100000
4.	Балаларга социаль-икътисады йрдәм күрсәтү системасын үстерү								
4.1.	Региональ, зона, россия һәм халыкара олимпиадаларда, конкурсларда, спорт ярышларында сәләтле балаларның катнашуына максатчан йрдәм күрсәтү.	“Мәгариф бүлеге”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агымдагы финанслау					
4.2.	Сәләтле балаларга һәм педагогларга мәктәп һәм муниципаль йрдәм системасын үстерү	“Мәгариф бүлеге”МКУ, мәгариф оешмалары житәкчеләре	2021-2025	Агымдагы финанслау, иганәчеләр йрдәме					
4.3.	Сәләтле балалар һәм педагоглар өчен район башлығы грантларын гамәлгә кую һәм ел саен түләү	“Мәгариф бүлеге”МКУ	2021-2025	МР бюджеты	200000	210000	215000	220000	230000
	БАРЛЫГЫ	7311602,15 сум			1349920,00	1403916,80	1460073,47	1518476,41	1579215,47